

BRAND, BRA-A-A-ND

Samenstellers Kees Neels en Paul Will

TIENHOVEN

AMEIDE

Speciale uitgave van de Historische Vereniging
Ameide-Tienhoven

NIEUWSBLAD VAN DE HISTORISCHE VERENIGING AMEIDE en TIENHOVEN

De Vereniging is gevestigd in Ameide en heeft haar domicilie in het oude Stadhuis aldaar. Ze is opgericht op 13 december 1989 en is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel te Dordrecht onder nummer 40324336.

BESTUUR:

Voorzitter	G. Streefkerk, Paramasiebaan 11, 4233 EA Ameide, ☎ 601369
Secretaris	P. Will, Hazelaarlaan 21, 4233 HN Ameide, ☎ 602535
2e secretaris	R.G. Smith, Nieuwstraat 1, 4233 EE Ameide, ☎ 602127
Penningmeester	H. de Haan, Hoepmakersstraat 12, 4233 GM Ameide, ☎ 602123
2e penningmeester	J. Stasse, De Bogerd 19, 4233 GN Ameide, ☎ 602488
Alg. adjunct	A.M. den Oudsten, Kerkweg 29, 4235 VT Tienhoven, ☎ 601249
Lid	M. de Bruin, Prinsengracht 63, 4233 EV Ameide, ☎ 601423
Lid	J.D.C. Laroo, Voorstraat 8, 4233 EA Ameide, ☎ 602026
Lid	C. den Oudsten, Hogewaard 12, 4235 VS Tienhoven, ☎ 601966

CORRESPONDENTIEADRES

P. Will

EXCURSIES

A.M. den Oudsten

REDACTIEADRES KWARTJAALBLAD

J.D.C. Laroo

LEDENADMINISTRATIE

J. Stasse

CONTRIBUTIE

Deze bedraagt fl 25,- per jaar, over te maken op bankrekening nummer 301952248 van de Rabobank te Ameide t.n.v. de penningmeester van de vereniging.

INHOUDSOPGAVE SPECIALE UITGAVE OKTOBER 1997

BIJ WIJZE VAN INLEIDING
ACHTEROM ZIEN... DE BRANDTENTOONSTELLING
AMEIDE OF TIENHOVEN IN VUUR EN VLAM ?
OUDE PAPIEREN EN NIEUWERE STUKKEN
DE RAMP VAN TIENHOVEN
HET KERKGEBOUW IN DE AS
OVERIG LOOS ALARM, SCHOORSTEENBRANDJES, BINNENBRANDEN EN
UITSLAANDE

BIJ WIJZE VAN INLEIDING

Het Bestuur van onze Vereniging, bijeen op 12 februari 1997, was van mening dat het halve-eeuwjaar van de ramp te Tienhoven meer dan een woord van herdenken waard was.

Vandaar dat de Expo-ploeg, aangevuld met enige leden van de Vrijwillige Brandweer, het verzoek kregen een tentoonstelling op te zetten.

Die zagen zich voor hete vuren geplaatst, maar zijn met man en vrouw en macht uitgerukt en hebben op voorbeeldige wijze dat karwei geklaard. Na de melding 'brand meester', past het hun een bijzonder woord van waardering te brengen. Dat doen we bij dezen en voor verdere dank-u-wels verwijzen wij u naar het verslag verderop: ACHTEROMZIEN ... DE BRANDTENTOONSTELLING.

Tussen haakjes: dit stuk was wel aangekondigd in de vorige aflevering, maar door een storinkje in de communicatielijn niet opgenomen. Sorry hoor, dat heb je nou eenmaal in noodsituaties. We hebben het stuk gelukkig nog uit het vuur kunnen redden en doen het alsnog het licht zien.

Nu vond het Bestuur overigens dat het niet bij deze expo-oefening mocht blijven. Voordat van alles verbrand, verwaaid en weggespoeld zou zijn in de seizoenen van het gebeuren, zou het niet onverdienstelijk zijn iets vast te leggen.

Opdat wij gewaarschuwd zijn en niet te snel vergeten!

Vandaar dat deze aflevering van ons tijdschrift speciaal gewijd is aan 'brandhaarden en brandende kwesties in woord en beeld'.

De verschijning van dit nummer is aan de ene kant bedoeld als afsluiting en aan de andere kant als een soort ouverture. Nu is dat laatste wel een heel groot woord, maar we bedoelen ermee dat sommige stukken tekst een vervolg zullen krijgen. Wat was namelijk het geval? De tentoonstellingsoogst was zo rijk en zo waardevol dat de samenstellers, de heren Neels en Will, met een te vol blad dreigden te komen en daarmee kwam het in strijd met 'de redactionele brandweervoorschriften'. Om die reden is er een en ander buiten gezet om in volgende nummers onderdak te krijgen.

P.S. Belangstellende niet-leden, na het lezen en bezien van deze dik veertig pagina's, die uiteindelijk bedoeld zijn om historieliefde aan te kweken, is er hopelijk voldoende enthousiasme om eens te overwegen - voorzover u deze stap nog niet gezet hebt - lid te worden van onze vereniging en zodoende uw nieuwsgierigheid naar de 'brandfeuilleton' en ander oud-nieuw-nieuws te bevredigen, en via het bezoeken van onze avonden, het deelnemen aan excursies meer op de hoogte te geraken van de plaatselijke en regionale geschiedenis.

DE REDACTIE,

ACHTEROMZIEN ... DE BRANDTENTONSTELLING

Van vrijdag 30 mei tot en met maandag 9 juni 1997 hebben in de centrale hal van 'Open Vensters' en in de lange gang richting recreatiezaal vurige spullen uitgesteld gestaan of gehangen, die betrekking hadden op branden in Ameide en Tienhoven, het blussen en vooral het weren ervan. Volop herlevend verleden.

Op donderdag de 29ste hebben we met vereende krachten, dat wil zeggen leden van onze Vereniging en enkele brandweermannen de tentoonstelling 'VOOR HETE VUREN' opgezet: 50 m tafels belegd wanden bekleed met panelen vol foto's, knipsels en kopieën, luchtfoto's en schilderstukken en verder met enig vlagvertoon het geheel een kleurig aanzien gegeven.

Vrijdagmiddag om half vijf heeft het hoofd van de Brandweer Zederik, de heer burgemeester T. den Breejen de tentoonstelling onder klokgelui geopend. Dit gebeurde in aanwezigheid van vrijwel alle raadsleden en hun echtgenoten/s. De raad maakt namelijk elk jaar een uitstapje, meestal naar een der kernen van Zederik en ditmaal was op deze bewuste vrijdag Ameide aan de beurt, wat toevallig samenviel samen met onze openstelling. Onder het genot van een hapje en een drankje heeft het illustere gezelschap erna het bijeengegaarde in ogeschouw genomen, waarna het zich naar de loswal begaf om via het voetveer Salmsteke met een bezoek te vereren.

Waaruit bestond dat welsaâmgevoegde als resultaat van de interactiviteit van Vereniging en de Vrijwillige Brandweer?

Welnu, in het midden van de zo genaamde Vissenhal hadden we een vierhoek van tafels opgesteld, waarop onder glas ruim zes meter uitgespreid lagen authentieke stukken uit het Zederiks archief, die stuk voor stuk betrekking hadden op branden, vooral op ordonnantien om die te voorkomen. Verder cedula (= celen, lijsten) van alle 'Burgeren en Ingezetenen binnen en onder Ameyde ende Thienhoven' -alleman was zodoende lid van de brandweer -en wat elkeen aan 'emmers, leeren, haecken en zo' in huis had om in geval van nood het vuur te lijf te gaan.

Deze stukken hebben Kees Neels en ondergetekende opgediept uit het Zederiks archief en dankzij de medewerking van het gemeentebestuur kunnen tonen. Met name is hier een woord van dank op zijn plaats t.a.v. dhr. D. Bogaard, wie geen moeite te veel was de gevraagde archiefdozen aan- en af te voeren.

Verderop onder plastic waren de jongere stukken uitgesteld, namen van brandweerploegen voor- en naoorlogse, brandrapporten en een waaier van foto's, situatietekeningen en krantenartikelen. Deze waren voor een groot deel afkomstig van onze brandweercommandant, de heer De Ruyter, wiens albums we tijdelijk half leeg hadden geplunderd.

Tegen de achterwand hadden we een tafel of twee ingeruimd voor de burgervaders vanaf de edelachtbare heer De Kleyn tot en met Den Breejen toe. Nota bene: zelfs namen verraden drang naar grootschaliger!

Het kunstwerk aan de zuidmuur ging die dagen schuil achter platen multiplex. Het had even plaats moeten maken voor wat de feitelijke aanleiding was om een dergelijke expositie op te zetten. Aan die wand plus op de tafels was namelijk alles bijeengebracht wat herinnerde aan de enorme brand in Tienhoven, vijftig jaar terug, om precies te zijn op 24 april 1947, toen tien gezinnen hun have en goed in vlammen zagen opgaan.

Wie zich voldoende tijd had gegund om dit alles op zich te laten inwerken, kon wel richting receptie gaan, maar kwam onderweg weer ogen tekort om van het kastje naar de muur, links en rechts een scala van souvenirs te bekijken, die terugriepen de ramp die Ameide had getroffen op Goede Vrijdavond, 3 april 1953: de Hervormde kerk door brand verwoest.

Veel bewondering oogstte tevens de vitrine, die grotendeels gevuld was met resten uit het vuur gered. Oud-Ameidenaar Abr. Vroon had ons ter beschikking gesteld een sigarenkist vol echte ouwe knapen van spijkers, een stukje van het orgel. Eveneens een marmeren haarstukje van het monument van de Heer Ram, een brok lood, leiresten en een mopsteen. Bijzonder aardig was het dagboek dat hij als onderwijzer-in-spe had bijgehouden over de brand en de wederopbouw van de kerk en dat buiten de uitstalkast voor elke bezoeker was in te zien.

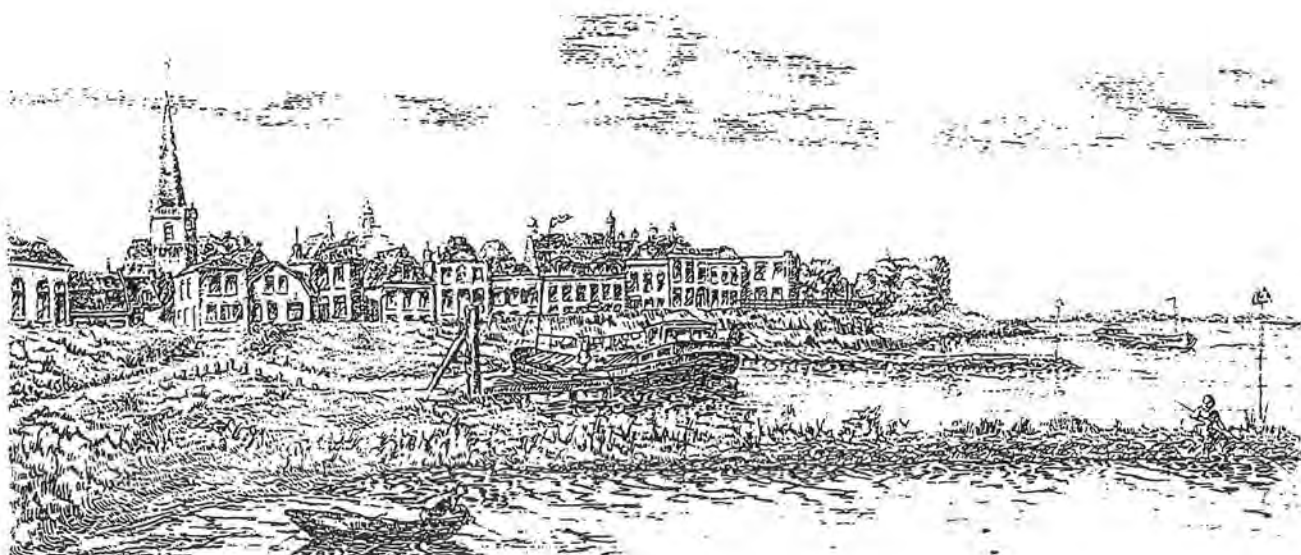
En dan voorbij de receptie richting koffiekamer had de brandweer een heleboel bezienswaardigs uitgestald. Tjonge, jonge, wat hadden pompiers als Kees van der Grijn Jzn allemaal uit de kast van de brandkazerne gehaald om het werk van toen tot nu te actualiseren. Links en rechts fraaie wanden behangen met een selectie van wissellijsten, onder andere eentje vol met pasfoto's van alle spuitgasten uit de laatste halve eeuw. En aan de rechterzijde een museum aan glanzend blusmateriaal en met tal verbindings- en uitrustingsstukken als straal- en broekstukken, uitrukpakken, maskers, helmen en emmers - nog een van leer - en brandblussers in alderhand maten en soorten. Stuk voor stuk bijzonder interessant, evenals de map boordevol nadere gegevens over de wederwaardigheden van het brandweerkorps de jaren door.

En laat ons niet vergeten dat op gezette tijden ons lid Jan den Oudsten Nic.zn zijn schitterende dia-serie heeft vertoond over brandhaarden, vooral de brand van Tienhoven, en dat Riks Smith ter verduidelijking van al het uitgestalde had gezorgd voor schone onderschriften op alle tafels.

Wat het aantal bezoekers betreft, kunnen we geen schatting maken. 'Open Vensters' is immers een open huis, dus in feite was de tentoonstelling continue te bezichtigen. Wel was er een rooster opgesteld, dat ervoor zorgde dat er tijdens de officiële openingstijden steeds twee leden aanwezig waren om de bezoekers van dienst te zijn. Verder hadden we nog een schrijfhoekje ingericht om anekdotes, verslagen of verhalen op te vangen - ter plaatse of thuis te noteren -, maar dat kooitje is vrijwel leeg gebleven.

Het past ons, mede namens het Bestuur, behalve de reeds hierboven genoemden, alle overige surveillanten, opbouwers en afbrekers te bedanken en verder allen die hebben bijgedragen, letterlijk en figuurlijk, aan het welslagen van dit evenenement, bovenal de medewerkers van het tehuis voor hun hulp, gastvrijheid en voortreffelijke koffievoorziening.

PW

AMEIDE OF TIENHOVEN IN VUUR EN VLAM ?

Wakkere makkers, zowel mannelijke als vrouwelijke bedoeld, om de eerste echte brandlucht te ruiken die onze woonsteden heeft veronaangenaamd, moeten we een paar flinke stappen teruggaan. Die lucht steeg niet op uit Zederiks archieven, maar wij konden voor het jongste verslag van deze rampspoed terecht bij de schitterende uitgave over de Heeren van Brederode in de Middeleeuwen, getiteld: ONVOLTOOIDE ROEM.

Het is in 1995 uitgekomen bij Uitgeverij 'De Coogh' te Bergen (NH) en is van de hand van Jan H. Verhoog, die er meer dan twintig jaar aan gewerkt heeft.

Op bladzijde 282 van deze Brederode-encyclopedie van dik 700 bladzijden is sprake van het brandschatten van dorpen uit onze omgeving en ook Ameide blijft niet brandschoon:

= CONFLICT BIJ MEERKERK / 1387 - *Op 30.4.1387 ontstond bij Meerkerk een gewone ruzie tussen enkele inwoners daarvan en vier van de markt in Utrecht naar Gorkum terugkerende kooplieden, die evenwel zo hoog opliep dat twee van de Gorkummers er het leven bij lieten.*

In een herberg in Vianen waren de kooplieden in gesprek geraakt met een boer uit Meerkerk die hen op hun verzoek toestond op zijn boerenerf een meiboom om te hakken en mee te nemen naar Gorkum. Toen zij in Meerkerk de boerin daarvan op de hoogte stelden en de boom bij de boerderij begonnen om te hakken, werden zij daarin tegengehouden door de boerin die er niet van wilde weten. Desondanks gingen de kooplieden door waarop de boerin de hulp van burens en omstanders inriep. Het liep uit op een hevig gevecht waarbij twee kooplieden het leven lieten en de twee anderen verwondingen opliepen.

Een op de Zieric voorbijvarende schipper nam de twee doden en dito gewonden mee naar Gorkum waar het voorval snel in de stad en op het kasteel van Arkel bekend werd. Het Gorkumse gerecht eiste van Heer Gijsbrecht I van Vianen dat hij de daders zou bestraffen en voegde er de waarschuwing bij, dat bij uitblijven ervan Heer Otto van Arkel (+1396) de straf zelf zou komen uitvoeren.

Gijsbrecht I van Vianen achtte zich door de snorkende taal van Heer Otto zwaar beledigd en liet niet na dit aan Otto van Arkel ter ore te laten komen. Gijsbrecht voelde zich sterk staan omdat hij kort tevoren enige leengoederen aan de Gelderse hertog had overgedragen en op diens hulp vertrouwde.

De Gorkummers namen het antwoord van Gijsbrecht I van Vianen niet en besloten tot harde maatregelen. De bevolking van Lexmond, Lakerveld, Achthoven, Hei- en Boeicop en Tienhoven in het land van Vianen werd door Gorkumse boden aangezegd binnen drie dagen te moeten vertrekken met meenemen van hun bezittingen, want na die termijn zouden hun woonplaatsen geplunderd en in brand worden gestoken, hetgeen dan ook prompt gebeurde. Meerkerk, Broek, Lakerveld, Lange Bolgerij en de kerk van Heicop gingen in vlammen op.

Meerkerk was niet gewaarschuwd maar de bewoners ervan waren toch bijtijds gevlucht op de nadering van Arkels benden onder aanvoering van Jan V van Arkel die de boerin en de daders gevangen kwamen nemen. Behalve dat het land rond Vianen werd platgebrand, werd ook de stad Vianen enige dagen belegerd en door beschieting zwaar beschadigd.

Ameide met het kasteel Herlaer waarvan de bezetting zich heldhaftig verdedigde, werd door brand en verwoesting hevig geteisterd, mede door het gebruik van de eerste kanonnen die zich in de Vijfherenlanden vertoonden. De kerk van Ameide bleef gespaard omdat daarin Gorkumse soldaten waren gelegerd.

Een uitval over de Lek naar de Utrechtse bezittingen van Vianen kon Gijsbrecht keren in de slag bij Vreeswijk waar de Arkels een flinke nederlaag leden. Gijsbrecht I en Hendrik II van Vianen zagen zich uiteindelijk genoodzaakt de hulp van hertog Albrecht van Beieren en Holland in te roepen, die de regeling van het conflict opdroeg aan zijn zoon graaf Willem van Oostervant (= de latere graaf Willem VI van Holland/+1417).

Door bemiddeling van bisschop Floris van Utrecht, hertog Willem I van Gelre en Gulik en graaf Willem van Oostervant kwam het in 1388 tot een bestand, dat evenwel enige malen verlengd werd.

Op 26.3.1389 werd overeengekomen dat Otto van Arkel 16.000 Rijnse gulden als lening moest uitkeren aan Hendrik II van Vianen ter vergoeding van de aangerichte schade, met de bepaling dat Vianen dit bedrag binnen twee jaar moest terugbetalen. Als pand hiervoor kreeg Otto van Arkel door een neutrale partij de kastelen Herlaer en Everstein als waarborg toegewezen, waarbij de Heerlijkheid Ameide gevoegd zou worden bij niet tijdig betalen.

Van afbetalen kwam niets terecht, integendeel. Toen de Heren van Arkel in 1390 naar Luik gereisd waren om de inhuldiging bij te wonen van de elect Jan van Beieren (+1325), zoon van hertog Albrecht, tot bisschop van Luik (Zie 6a-c), trokken de benden uit Gorkum op eigen gezag er ter plundering op uit om zich schadeloos te stellen voor

Wat opvalt is dat dit keer - Anno 1387 - de kerk gespaard bleef. U herinnert zich vast nog wel uit uw schooltijd de term rampjaar en wie weet ook het erbij passende jaartal: 1672 ? Even hoofdrekennen: daartussen ligt een tijdspanne van ruim 280 jaar. Opnieuw wordt stede Ameide geteisterd, maar de kerk komt vrijwel ongedeerd uit de strijd. Tel erbij nogmaals een 280 jaar en daarmee belanden we in 1953. En wie onder ons ouderen herinnert zich niet de dramatische Goede Vrijdagavond en -nacht, toen de Ameidese kerk in vlammen opging? Over dat laatste vindt u meer verderop in deze uitgave: DE AMEIDESE KERK IN DE AS.

Thans willen we nog even stilstaan bij de barre winter van 1672, waarbij ruim zestig huizen een prooi der vlammen waren geworden. Allereerst citeren we uit een stuk, dat dateert uit 1913 en het zegel draagt van stede Ameide. Toneel van de strijd is Sluis:

Vier overloopers uit de schans hadden de vijanden het bericht gebracht, dat het met de sterkte zeer slecht was gesteld: zij was zonder borstweringen en strijkhoecken (bastions). Bamphield, die er bevel voerde, verzamelde ternatwernood driehonderd man om zich heen, waaronder gerekend moest worden het zeevolk onder Brakel. Voorts hield de wapening niet over zijnde Brakel's volk slecht voor een derde gedeelte gewapend met snaphanen (geweren), de rest met bijlen, halve pieken en morgen-sterren (knotsen voorzien van punten), terwijl er slechts veertien gezaghebbers (kader) werden geteld. Nog hadden de verraders weten mede te deelen "dat alles binnen de schans over hoop liep: een groot aantal ging ziekelijk of lag bedlegerig. De gezonden dreigden 't geweer op der Franschen aankomst neder te smijten, wilden liever bij den vijand ellendig leven, als van honger en ongemak langzaam sterven."

Op het hooren van deze tijdingen waren de Franschen driest komen aanzetten en hadden de verschansing aangegrepen.

Het bleek hun evenwel spoedig dat het laatste gedeelte van de mededeelingen der overloopers overdreven was geweest, want de bezette plaatsen verweerden zich manhaftig. Bovendien het zeevolk van Brakel "deed een duijt in het sackjen", en de wederstand was van dien aard dat de aanvallers moesten voetslaken.

Toen beging Bamphield de fout om het huis van den sluiswachter Joan Adriaenszoon Verhoef, binnen de schans liggend, in brand te steken. Zijn bedoeling was om daarmee een sein te geven aan Wirts te Gorinchem en Westerloo te Schoonhoven.

Hij bereikte echter het negatieve resultaat dat zijn tegenstander la Sault daardoor ontdekte de slechtheid van zijn stelling en de zwakheid der bezetting.

De vijand hervatte daarop zijn moed en verwoedheid, waadde tot aan de knieën door het ijskoude water en begon de stelling ter zijde te beklimmen.

Reeds genoemde Dr. Bram Vroon heeft hierover in 1993 een lezing gehouden, die later compleet is weergegeven in het Nieuwsblad (jaargang 1993 no. 2 en 3). We citeren een fragment uit een brief die veldmaarschalk Paulus Wirtz schrijft aan de Staten-generaal:

Op de Sluyse ter Ameyden komende, hebbe ik het werk noch zodanich in zijn geheel gevonden, dat niet meer als één Pallissade was afgekapt. Ameyden was op verscheyde plaatsen in de Brandt gesteken, en grootendeels afgebrandt, al evenwel zijn de Kerk, Raathuys en veel andere Huysen noch blijven staan. Die in de kerk in reserve bewaarde Ammunitie, heeft zich ook noch daar in gevonden.

Ten slotte nog een fragment uit P. Horden Jz.: 'Recht en slecht in het Land van Brederode

'Den 28 Nov. 1672 als het werck (verdedigingswerk) op de sluyssen bij Ameyden ingenoomen worden is, is Lexmout en Achtoven voor de derde reijs van alles geplondert, en boven de meubelgoedren over de 200 paerden wegh gehaelt en soomen yeder paert door malckander reekent op 60 gld., beloopt 12.200 gld.
'Op dito naemen sij alle de koeijen wegh, bestaende uyt over de 300 stucks, yeder gerekent op 25 gld. beloopt 7.500 gld.
'de kalverrunders, verckens en schaepen ten minsten 2.000 gld.
'An^o 1673 in den maent van Meij hebben de Franssen met een leeger van 5000 man over de 6 weeken op Achtoven gecampeert geweest; in welcke tijt sij drij à 64 huysen verbrant ofte afgebrooken hebben, waeronder veel voornaeme hofsteeden en schoone huysen; en soo men de huysen door malckander maer estimeert op 500 gld. beloopt 32.000 gld.

OUDE PAPIEREN EN NIEUWERE STUKKEN

Het brandweerwezen is een van de oudste gemeentelijke taken. Traditioneel werd deze voor het overgrote deel door vrijwilligers verricht. Maar weet wel - u hebt dat in het voorafgaande reeds vernomen - dat er een tijd geweest is dat van vrijwilligheid amper sprake was: het was een gemeenschappelijke taak en wee, wie zich in cas (= geval) van brand daaraan onttrok: de contraventeurs (= overtreders) stonden behoorlijke boetes te wachten, die dadelijk bij parate executie zouden worden afgehaald. Uit de stukken van 24 februari 1715 en d.d. 15 november 1763 - niet in deze uitgave opgenomen - blijkt dat alleman blijkt lid van de brandweer te zijn - voor uitzonderingen zie verderop in dit blad - en let eens op de niet mis te verstane, weliswaar halffranse, termen als ordonneeren, statueeren, reguleeren en corrigeeren, die de hoogmogenden Heeren bezigen. Aardig is ook na te gaan hoe de weermiddelen, zoals leeren, emmers en lantaarns, dienen opgehangen en gemerkt te worden, of hoe je bequaame schoorsteenen behoort te alimenteeren (=onderhouden).

Niet onvermeld willen we laten uit het pre-sirene tijdperk articulo 6 uit het stuk van 1715:

'De brandmeesters sullen des winters bij toewater aen de inwoonders deser stede moeten ordonneren na de stantplaets van een idere huising in 't ijsbijten te hacken van soodanige groote, en op sulke plaetsche als de brandmeesters sullen ordonneeren, en bevinden sullen te behooren op peene die daer van in gebreken blijft, verbeuren sal soo menigmaal als het den onmillige is aengeseyt een boete van 1-1-0, als welke bijten des 's morgens door de inwoonders die deselve hebben moeten hacken weder moeten worden geopent ende de schollen wel uit gevist des morgens voor de klokke thien ueren naer welck uer deselve bijt de brandmeesters sullen worden beschouwt, en ingevalle imant in gebreke blijft deselve bijten te openen de schollen uyt te visschen sal tellekens soo menigmael hun sulx aengeseyt sal sijn verbeuren een boete van 6 Carolus guldens.'

En in art. 7 is sprake van braakhutten: de brandmeesteren moeten goede toezicht nemen om alle braakhutten te nabij eenig huis schuer of berg staande of geset mogt worden of te keuren en te doen verwijderen, etcetera.

Dit is een fragment uit een totaallijst die we in een volgende aflevering willen plaatsen

Zie nu het eigenhandig schrijven van de gemeentesecretaris Corn. Verveer (1751) over het probeeren en visiteeren van de stadsbrandspuijt en de daarbij geconstateerde mankementen.

Op den Eersten July 1751 is bij den
Subst. Schout Verveer en de Burgermeester
verkeij en Baronijs, ingevolge de mondelinge
Resoluties genomen bij des heer Willem Pieter
van der Aaken als Drost, ende boven
gemelde Burgermeester den Tweeden Ameyde op
den Junij 1751 geprobeert en gevisiteert
de Stads Brandspuijt, en zijn aen deselve
als doen gevonden de volgende defecten, als
in de slang twee of drie leeguen, voor
aan de Dak marmering off buijs ook
eenige defecten, welke geresolveert is
te senden te doen herstellen, als mede
te doen maken een tweede koperen buijs
ommes in tijt van nood niets verlaegen te
staan, als mede dat aen de Dakbedragers
voor hand dienten aen des Gemelde Brandspuijt
in het probeeren van die gedaen sal warden
gegeven twee kinnetjes Bier, en een Vlaasc
verkeij, en Cent van Wijngeende als
bedienden van deselve spuijt mede voor
hand dienten ijder een agt en twintig
en halve te name led en vijftig stuijvend
actum gevisiteert en geprobeert worden
Stadsnuijls van ameyde en geresolveert
op den Stadsnuijls aldaar datum ut supra

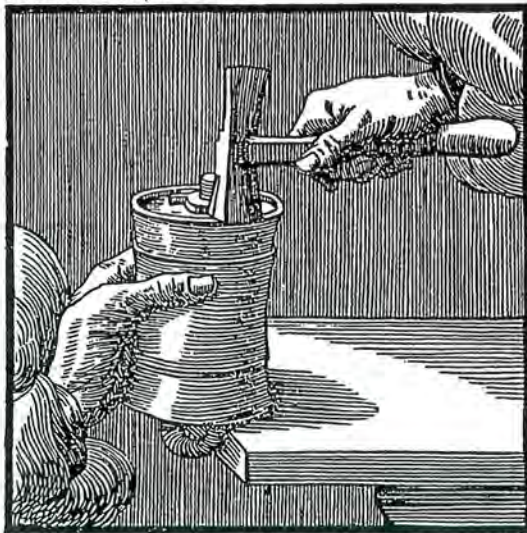
In Kennis van mij Secret.

Corn. Verveer
Gemeentesecretaris

Onderstaande Instructie is ooit opgesteld door twee vermaarde Jannen, bijna buurlui van Ameide: de Gorcumers van komaf Jan van der Heyde, Senior en Junior. Die twee zaten dicht bij het vuur: Vader Van der Heyde(n) (1637 - 1712) is namelijk de geschiedenis ingegaan als de uitvinder van de slangenbrandspuit en verbeteraar der straatlantaarns.

INSTRUCTIE, rakende 't Onderhoud en Conservatie der Slang-brand-sputen.

1. **D**E Slang-brand-sputen moeten, zo veel mogelijk is, in plaatsen van gematichde Lochr, en die muisdigt zijn, geplaatst worden.
2. En ten minsten vier malen in 't Jaar geïnspiceert en gereinigt worden, aldus:
3. Eerst moeten de Sputen met al haar toebehoorens afgestoft, en de Slangen, zo die vochtig of beschimmeld zijn, in de open logt, dog buiten de Zon te droogen gehangen, en daar na met een haire boender af gevaagt; ook de woelfels van de Leere of Spuit-slangen, zo ver die losagtig zijn, invoegen datmenze zamen met het Leer der Slangen over de schroeven kan omdraijen, herwoelt worden.
4. Dan moeten gemelde schroeven, zo in de Slang als in de Spuit-pijp zijnde, bezichtig worden ofze noch wel met Leere Ringen, van egaal leer gemaakt, en nergens van tussen 'tkooper uitgeweken, zijn voorzien:
5. De Spuit-pijpen, ofze ook door eenige vuiligheid verstopt zijn.
6. De Zeildoeks of Water-slangen, of die ergens beschadigt zijn: en 't een of 't ander gebrekkelijk wezende, moet aanstonds verholpen worden.

7. De Zuigers moeten uit de Zuiger-buizen opgehaalt, afgevaagt, en des zelfs leer met Verkens reuzel gesmeert worden. En zo 't gebeurd dat eenig Zuigerleer in zijn Zuiger-buis niet dicht sluit, zo moet het zelve met een Hamer op zijn kant geklopt, en zo verdikt en wijder uitgezet worden: als hier nevens word aangewezen. Dog als eenig Leer zo zeer verkrompen is, dat het door 't voorschreve middel niet volkomen geremedieert kap worden, zo moet het Kurk, daar in zijnde, uitgeligt, en een Leere schijf, daar onder leggende, uitgenomen, of anders het kurk zelve met een dikker Kurk verwisseld worden.

8. De groote Klappen moeten met Lijwaast schoon afgevaagt, en daar na, beide groote en kleine, met vingers geroert worden: dog zodanig verstramt wezende, datze opgeligt zijnde, zonder geklap te maken toevalen, of eenigzints open blijven staan, en datze door 't voorz. roeren, niet klappende konnen gemaakt worden, zo moet het gantsche Koperwerk uit de Bak genomen, de Zuiger-buis, daar de verstramde klap in of aan is, afgebonden, over vuur warm gemaakt, en dan met een borsteltje, in heete Terpentijn olie gedoopt zijnde, afgewassen, en daar na met lywaast weer gedroogt worden.

9. Alle twee jaren moeten de Sputen, op een extraordinaere wijze geviziteert, en dan mede met Water geprobeert worden: namelijk aldus:

10. Eerst moeten de Leere of Spuit-slangen met Water verzogt worden; dewelke ten dien einde over straat, met de geheele naat, zo veel doentlijk is, boven, uitgeleid en de Spuit-pijp der zelve met een prop gestopt worden, 't welk gedaan, en de Spuit met Water gevuld zijnde, moeten niet meer als twee man aan te werk gesteld worden om te Pompn; en onderwijle dat deze de Slang door haar pompen gespannen houden, moet een ander met een zogt en gefcherpt Roor-krijt, zo ergens Water uitspat, de plaatzen daar van net teekenen; om daar na, als de Slang weer droog is, de lekken te konnen vinden, en met 2 a 3 steken te stoppen: of wel met een der kleinste Leere bindlapjes, uit de gereedschapzak te bewoelen; 't welk men dan, om dat het niet verschuiven zou, weerzijds met een steek of twee even in 't Leer van de Slang vast hegt en om laat blijven. Of zo het lek digt aan eenig woelzel is, by 't zelve lek de Slang af te snijen en te herwoelen, 't welk dan 't zekerste middel is.

11. Tot het proberen van de Sputen zelf, moeten behalven de gene die 't Water in doen, tot de grootste ten minsten 11 of 12, en tot de middelbare 7 of 8 mannen bezig zijn; als tot d'eerste 10 en tot de tweede 6 man om te pompen, en aan beide 2 man om de Spuit-pijp en Slang te stuuren en op te houden. En heeftmen in 't probeeren te letten op de volgende zaken.

12. Wanneer 't gebeurd dat in 't neerdrucken van de Zuigers eenig water boven uitspat, zo is het onderste Leer van die Zuiger, daar 't water by uitkomt, gekrompen, en moet verholpen worden, als in 't 7. Articul is aangewezen.

13. Zo ter contrarie de Zuigers boven op droog worden, zo is het bove Leer gekrompen, 't welk mede te verhelpen als in 't 7. Articul.

14. Wanneer het Water in een der Zuiger-buizen, by wijlen datter weinig Water in de Spuit is, schuimt, dan is de naat van de Zuiger-buis geborsten: 't welk met een kopere lap, van buiten over de geborste naat te soudeeren, moet gestopt worden.

15. Als in 't Sputen eenige uitstraling van binnen in de Spuit gehoord word, of dat de force van het Sputen komt te verslappen, zonder nochtans eenig letzel aan de boven gemelde deelen te hebben vernomen, zo isser eenig lek aan d'onderste deelen van 't binnen Koperwerk, of omtrent de woelingen; om welk lek te vinden men 't geheele binne-koperwerk moet uitnemen, den uitloop van den Helm met kurk stijf toe stoppen, de Zuiger-buizen vol water gieten, en dan eerst met beide de Zuigers gelijk, en daar na elk bezonder (slegs met de hand) stijf neer parssen; als wanneer het zig wel zal openbaren, om na gelegenheit te verhelpen.

16. En op gelijke wijze als hier vertoont is, moeten ook de Sputen na hun gebruik in ongeval van Brand, gereinigt en geprobeert worden.

17. Eindelijk moeten de Spuit-slangen jaarlijx, of om de twee jaaren, (na menze droog of nog wel in 't smeere bevind) in 't warmste van de Zomer, en in hooge Zonneshijn, worden gesmeert, met smeere daar toe expres geprepareert om 't Leer hoe langs hoe digter te maken en voor 't bijten van Ratten en Muizen te bevrijen: ('t welk by 't leeveren van de Sputen daar nevens werd gezonden, of na ontboden) en moeten daar toe uitgestrekt aan litzen, tegen een Muur of Schutting, tegen de Zon slaande gehangen worden; en het smeere zo heet gemaakt zijnde als de Handen konnen verdragen, moeten ten minsten twee man, elk hebbende een hand vol oud Bombazijn, 't zelve in 't heete smeere doopen, en daar mee met zachte vryving, de Slang zo lang bestrijken, als 't smeere in 't Leer wil in trekken: 't welk gedaan zijnde moeten zy de Slangen aanstonds afnemen, in oud Zeildoek rollen, en zo tot aan den avond in de Zonne-schijn bedekt laten leggen.

ORDONNANTIE
E N
REGLEMENT,

Op het Behandelen van de

B R A N D S P U I T,

E N O P H E T

WEEREN EN BLUSSCHEN VAN BRAND,

Binnen en onder de Jurisdictie van de Steede

A M E I D E.

T E U T R E C H T,

By J. VISCH, Boekverkoper over den Domsteeg, 1805.

Aldus gedaan, opgemaakt en geresolveert by WARNARDUS VERHAGEN, *Schout*, MARCELIS DUYBUS, HUYBERT PINSE VAN DER AA, CORNELIS VAN DEN ANDEL, LEENDERT NOORDEGRAAFF, JACOBUS VAN LOMWEL, ARIE VAN DER HAM, ARIE CAPPETEYN, JOHANNIS VAN KESTEREN en WILLEM VERHEY, Mede-Leden van het Gemeente-Bestuur, mitsgaders JOHANNIS PLOOSTER, ALEWYN DUYBUS en LOUW VAN LOMWEL, Gecommitteerde en Stemgerechtigde Burgers, uit de Gemeente van AMEIDE, Conform Articul 67. der Staats-Regeling, op Donderdag den 16 der Maand Mey dezes Jaars, alhier op het Stadhuis gekozen door de Stemgerechtigde Burgers, na dat dezelve des Zondags te vooren, zynce geweest den 12de van dezelve Maand Mey, by Publicatie daar:oe behoorlyk waren geconvoceert en opgeroepen.

En

Vrijdag 21 mei 1819

De Schout en de verdere Leden van den Raad der Gemeente Ameide op den Stadhuijze compleet vergaderd.

De Schouw over de brandweergereedschappen gevoerd zijnde heeft de vergadering onder anderen ingevolge artikel 2 van de ordonnatie op den Brandspuit en de dato 5 april 1810 tot der zelve assistentie bij het probeeren van den brandspuit alsmede in het geval van brand benoemd.

Marcellus Leendert Plooster

Hendrik van der Poel

Hendrik Reijntje Booy

Pieter Kloos

Louw Pieter van Lomwel den oude

Arie van Lomwel Jacobuszoon

Gerrit van Limborgh en

Dirk Peterse

De Vergadering op den Stadhuijze van den Schout en de verdere leden van den Raad der Gemeente met dierzelfor assistenten bij gebruik van den brandspuit absent.

Van de leden van de Raad

Arie van der Ham Jr

Gerrit van Tienhoven

en van de assistenten

Marcellus Leendert Plooster

Hendrik Reijntje Booy

Pieter Kloos

Zaterdag den 12 Juny 1819 smiddags ten 5 uren.

Op voordragt van den Schout zijn tot het probeeren van den brandspuit door de eerste kolom der aan de brandspuit verbonden Ingezetenen het welk volgens des wegen voorafgedane Publicatie een uur daarna dus ten 6 uren zal geschieden gecommiteerd tot het houden van directie.

Over de Pijpleiders, Ringsluiters en Zakkendragers

Jan van den Andel, Lid van de Raad

Arie van Lomwel Jacobuszoon, Assistent

Over de Pompers

Johannes van Kesteren, Lid van de Raad

Gerrit van Limborgh, Assistent

Over de waterscheppers en handlangers

Hendrik van der Poel, Dirk Peterse en Louw Pieter van Lomwel, Assistenten

Nadat even voor zes uren de Stadhuislok was geklept heeft men tot het probeeren van den brandspuit een begin gemaakt, hetwelk vervolgens zeer geregeld wierd verrigt en aflieft zonder dat er boetens zijn verbeurd geworden

Publicatie

Burgemeester en bevelvoeren der
gemeente Amersfoort, maken bekend dat op
donderdag den 22 Juny 1830 des namiddags
het gebedenen de brand-fijnst. zaf worden ge-
probeerd met de eerste rotorn, die daar-
toe behoorende man-chapper, en gerejutterd
dloon die ingezetenes welke benaectid seyn
om mit de. konerem de Begeering directie
te vacaer. en goede orde te houden.

Dat die personen welke magten zyn getuinder
om en ider voor te gemintiden te konen
rexpilgt seillen seyn, een geschrift, bekraem
en vboraf by de Begeering. g. oedg. kenid per-
soon in hunne plaats te stellen, alles of
de boeten en straffen by de ordonnantie
en reglement op de behandeling der
brand-fijnst van dato 21 April 1819
N 26 bepaat.

Zienende nyders tot naxigt der belang-
hebbenden, dat ongeren een knaet
eun roos het vastgestelde eun van
gespen met de Stadhuisklok zal
worden geklept.

Honus gearresteerd by Burgemeester
en bevelvoeren, voorbeerd, den 4 Juny
1830.

W. De Klerken.

Inkennisse van my Secretaris
L. de Kleij

Deze publicatie
is afgedrukt op de
aanbeveling van de
den 13 Juny 1830.

P. van der
Burg

Publicatie

Burgemeester en Assessoren der gemeente Ameide, maken bekend dat op dinsdag den 22 Juny 1830 des namiddags ten zes uren de brandspuit zal worden geprobeerd met de eerste Kolom, der daartoe behoorende manschappen, en geassisteerd door die ingezetenen welke benoemd zijn om met en benevens de Regeering directie te voeren en goede orde te houden.

Dat diegenen welke mogten zijn verhinderd om in persoon tegenwoordig te komen verplicht zullen zijn een geschikt, bekwaam en vooraf bij de Regeering goedgekeurd persoon in hunne plaats te stellen, alles op de boeten en straffen bij de ordonnantie en reglement op de behandeling der brandspuit van dato 28 april 1819 no 26 bepaald.

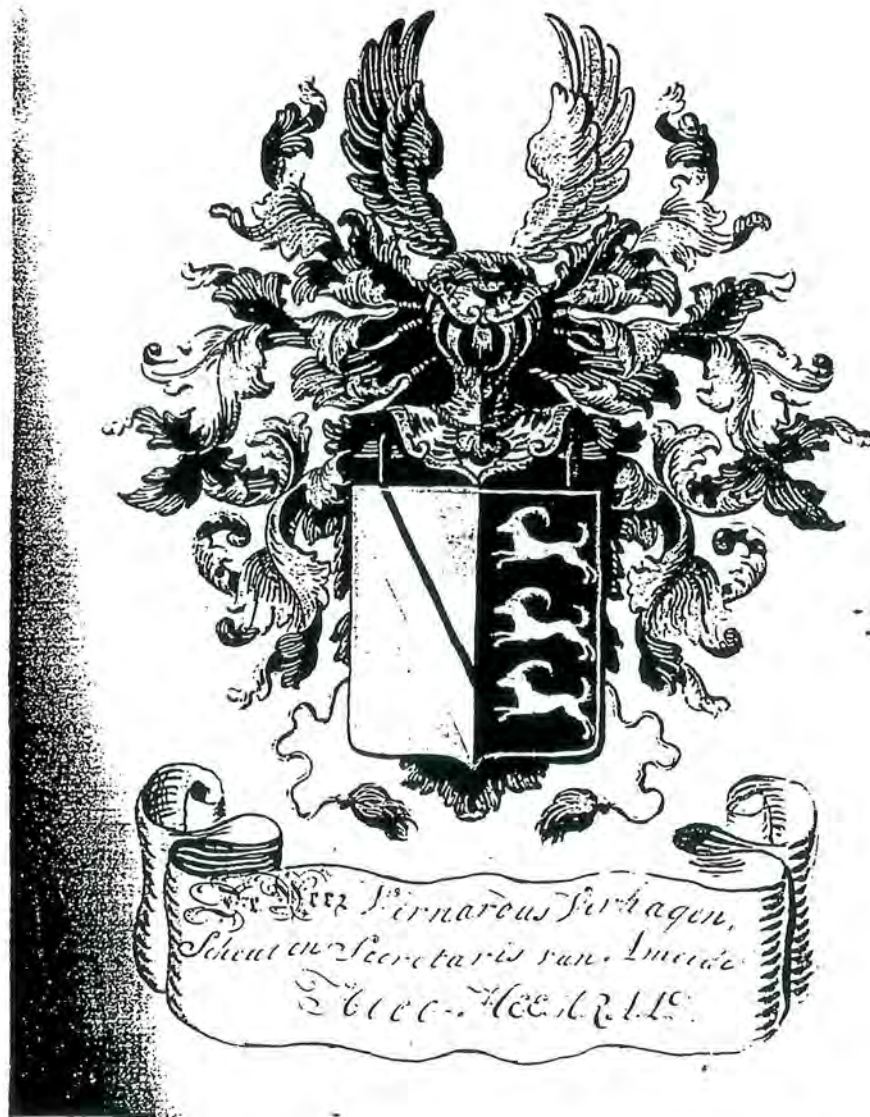
Dienende wijders tot nazigt der belanghebbenden, dat ongeveer een kwartieruur voor het vastgestelde uur van zessen met de Stadhuis klok zal worden geklept.

Aldus gearresteerd bij Burgemeester en Assessoren voornoemd, den 4 juny 1830

Deze gepubliceerd
bij mij gemeentebode
van Ameide op heden
den 13 Juny 1830
D O Vendeloo

W Verhagen
In kennisse van mij Secretaris
Z de Kleijn

Forend-Collegie
W^{re} Verhagen
Lwin Pieters van Somvel Davada
Arie Dingbus
Cornelis Vermaat
Arie van Somvel.
Beth van Es, en
Arie Sloos

Het familiewapen van Warnardus Verhagen, schout en secretaris van Ameide, Hoog-Heemraad.

Uit een later stuk van 15 juli 1869 kom je aan de weet wie tot de dienst bij de brandweer verplicht zijn; namelijk alle mannelijke ingezetenen der gemeente die hun achttiende jaar hebben volbragt en hun zestigste niet hebben bereikt, met uitzondering van:

- 1) de leden der gemeenteraad
- 2) de gemeente-secretaris
- 3) de onderwijzers der jeugd
- 4) de Rijks- en gemeentepolicie en -ambtenaren
- 5) de wegens ziekte of lichaamsgebreken ongeschikten
- 6) zij die wegens eene op hen rustende verplichting tot andere openbare diensten in de onmogelijkheid zijn deze diensten te verrigten.

De benoeming geschiedde door B. en W.

Werkverdeling had je eveneens: aldus art. 11:

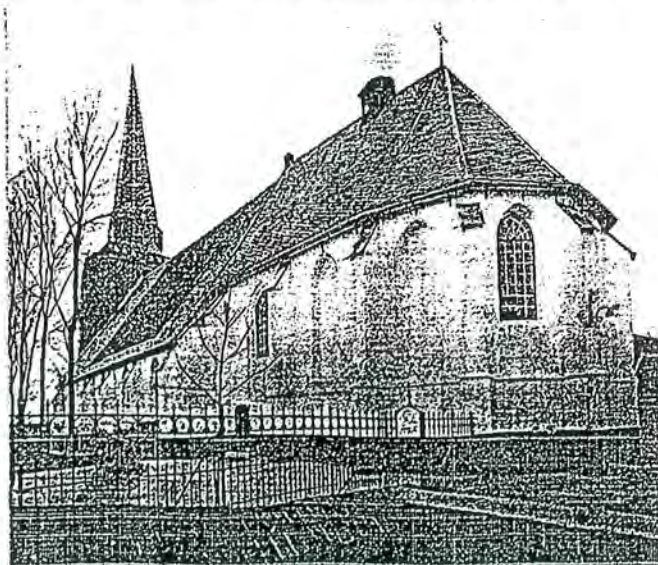
Baas boven baas was de opperbevelhebber - in een andere ordonnantie brandmeester geheten -. Deze meest waakse meneer had tot taak in gestrekte pas richting brandlucht te draven met in zijn zog zijn kommandeurs, die respectievelijk baas waren over de pijpleiders en zakkendragers; de pompers; de werktuigkundigen, de waterscheppers en handlangers.

Uit de verdere taakomschrijving blijkt dat bijvoorbeeld die zakdragers niets met zandzakken van doen hadden, maar volgens artikelen 12 en 16 tot taak hadden 'bij brand als bij het beproeven der brandblusmiddelen elk hunnen zak met het daarin behorende gereedschap te brengen ter plaatse waar hun zal worden gelast'.

In diezelfde ordonnantie staat over de brandmelding in art. 23:

'De nachtwacht is verplicht bij het ontstaan van brand in de gehele bebouwde kring der gemeente met de klap verkeerd te slaan en brand te roepen. Hij zal de bewoners van het huis of gebouw waarin de brand is ontstaan zoo ook de naasten burenen dadelijk wekken en de Burgemeester en wethouders als ook de kommandeurs dadelijk waarschuwen.

En even verderop staat dat 'bij gelegenheid van brand het geheele personeel zal zich onverwijld naar de bewaarplaats der spuit begeeven. Die plek was aanvankelijk het koor van de kerk, maar later heeft men het geval ondergebracht onder het stadhuis, daar het uitrukken daar gemakkelijker was.

Benoeming personeel voor de be-
handeling van de
Motorbrandspuit.

Hiermede doen wij U toekomen een lijst, waarop voorkomen de namen van de **Hoofd- en Brandmeesters, Werktuigkundigen, Slang- en Pijpleiders der Brandweer** in de gemeente **Ameide**.

In verband met de vastgestelde gemeenschappelijke regeling tusschen de gemeenten **Ameide en Tienhoven**, betreffende het gebruik der motorbrandspuit, verplicht zich het benoemde personeel der Brandweer, zoodra door hun de benoeming tot een der bovengenoemde functies is aangenomen, bij brand, zoowel dienst te doen in de gemeente **Ameide** als in de gemeente **Tienhoven** en in andere gemeenten, indien zulks wordt noodig geoordeeld.

Ontslag op verzoek uit bovengenoemde betrekkingen gaat in, zoodra iemand tot die zelfde betrekking is benoemd.

Iemand die opgehouden heeft te behoren tot het benoemde personeel der Brandweer, blijft evenals ieder ander ingezetene brandweerplichtig tot den 60-jarigen leeftijd, ingevolge Art. 82 der Alg. Politieverordening van 10 September 1936. Ontslag, niet op verzoek, kan door ons steeds, zonder opgaaft van redenen, worden gegeven.

Eventuele klachten, opmerkingen en adviezen, betreffende de indeeling van het personeel, de werking van de motorbrandspuit, het slangenmateriaal der brandweer enz., ontvangen wij steeds gaarne ten spoedigste en worden door ons alleen schriftelijk aangenomen.

Wij deelen U nog mede, dat wij er bijzonder prijs op stellen, dat iedere brandweerman precies weet, tot welke „ploeg” hij behoort en met wien hij daarin is benoemd, opdat de te verrichten werkzaamheden steeds zoo vlug en accuraat mogelijk kunnen worden uitgevoerd, terwijl het nauwlettend opvolgen van de ontvangen bevelen der brandmeesters, tot de eerste vereischten moet worden gerekend van een goed brandweerman.

Art. 88 der Algemeene Politieverordening luidt als volgt:

1. De tot commandant, brandmeester of plaatsvervangend brandmeester benoemde legt, alvorens zijn betrekking te aanvaarden, in handen van den burgemeester den volgenden eed of de volgende belofte af:

„Ik zwee (beloof), dat ik bij de toepassing van de bepalingen met betrekking tot het brandwezen met ijver, nauwgezetheid en onpartijdigheid werkzaam zal zijn. Zoo waarlijk helpe mij God almachtig”. („Dat belooft ik”.)

2. De burgemeester maakt van deze beëdiging melding op de akte van aanstelling.

Burgemeester en Wethouders van Ameide,

De Burgemeester,

De Wethouder,

Aan

Heeren Hoofd- en Brandmeesters, Werktuigkundigen, Slang-
en Pijpleiders bij de Brandweer in de gemeente Ameide.

aangevende de namen van de Hoofdbrandmeesters,
Brandmeesters, Werktuigkundigen, Slang- en Pijpleiders
der Brandweer in de Gemeente Ameide.

Iste Ploeg.

Hoofdbrandmeester.

1. G. H. Diepenhorst.

Brandmeester.

2. W. Verheij.
3. H. A. Bouter. (Speciaal voor het toezicht op de motorbrandsput.)
4. G. Hamoen. (Speciaal voor het toezicht op de motorbrandsput.)

Eerste Werktuigkundige.

5. A. A. Dijkman.

Werktuigkundigen.

6. H. Pek.
7. Hermjndert Bouter.
8. W. de Bie.
9. T. de Lange.
10. Jan van der Ham.
11. Bastiaan Streefkerk.

Slang- en Pijpleiders.

12. B. van Woezik.
13. C. de Jong.
14. Adr. Verheij.
15. L. H. Diepenhorst.
16. Arie Alblas.
17. Hermanus Streefkerk Gzn.

2de Ploeg.

Hoofdbrandmeester.

1. Hermanus Streefkerk Azn.

Brandmeester.

2. P. de Jong.
3. L. de Jong. (Speciaal voor het toezicht op de motorbrandsput.)

Eerste Werktuigkundige.

4. P. de Groot. Tzn.

Werktuigkundigen.

5. Teunis Adr. Bouter.
6. C. Kersbergen.
7. Jac. Langerak.
8. N. Pek.
9. Adr. Muilwijk.
10. P. Brouwer.

Slang- en Pijpleiders.

11. Joh. Merkerk.
12. L. Woudenberg.
13. A. Streefkerk Gzn.
14. Ant Zweeren.
15. Peter Streefkerk Czn.
16. G. Streefkerk Gzn.

Iedere ploeg bestaat voorloopig uit 16 brandweerlieden. Naar gelang later zulks noodig mocht blijken, zal iedere ploeg worden uitgebreid of verminderd met het noodige personeel.

Zij, die brand ontdekken, waarschuwen het eerst den **Burgemeester** en bij afwezigheid van dezen, dengene die hem vervangt en vervolgens de Hoofd- en Brandmeesters en het verdere personeel der brandweer.

Die het eerst brand ontdekt, waarschuwt tevens de klokluiders en de politie.

PERSONEEL GEMEENSCHAPPELIJKE BRANDWEER AMEIDE EN TIENHOVEN.

BEVELVOERENDEN.

- 1... Brandmeester 1e klasse-commandant G.H. Diepenhorst.
2... Brandmeester 1e klasse plaatsvervangend commandant C.A.M. Kruijt.

ONDERBRANDMEESTERS,

- 3... Onderbrandmeester(machinist-chauffeur)..... H.A. Bouter.
4... Onderbrandmeester(plaatsvervangend machinist-chauffeur:G.Hamoen.

HOOFDBRANDWACHT.

- 5... P. de Groot.
6... N. Pek.

BRANDWACHT 1ekl.

- 7... Jac. Langerak.
8... F.P. Diepenhorst.
9... B. Streefkerk.
10... A. Streefkerk Gzn.

BRANDWACHT 2ekl.

- 11... H. Pek..... chauffeur met eigen auto.
12... E.C. de Groot.
13... T. de Lange.
14... P.G. Diepenhorst.
15... W. van Woezik.

KLOKLUIDERS.

1. C. Labrie. 2. P. Streefkerk Gzn. 3. J. van Delsen. 4. C. v. d. Grijn.

Indien een brand zich ernstig laat aanzien, vraagt men onmiddellijk telefonisch om hulp aan de omliggende gemeenten Meerkerk, Lexmond en Langerak. Men wachtte met deze hulpaanvraag in geen geval te lang. Het secretarie-personeel kan deze telefonische hulp aanvragen. De bevelvoerende Brandmeesters en Onderbrandmeesters zorgen met behulp van den chauffeur H. Pek ervoor, dat bij brand de motorbrandspuit ten spoedigste naar het terrein van de brand wordt gebracht en tegelijkertijd laten zij de standpijpen met het benodigde aantal slangen aansluiten op de brandkranen van de waterleiding. Zij dragen zorg, dat het benodigde materiaal, zoals de brandslangen; de standpijpen; de bruggen, welke bestemd zijn ter voorkoming van beschadiging van de slangen op de wegen; de lantaarns; de noodige reserve benzine en olie voor de motorspuit ter plaatse van de brand aanwezig is. Zoodra brand ontdekt wordt, maakt men alarm door het luiden van de klokken van het oude gemeentehuis en van den toren en waarschuwt men onmiddellijk de geheele brandweer, de burgemeester, de politie, en het secretarie-personeel. Bij ongesteldheid, afwezigheid of uitblijven van den burgemeester waarschuwt men onmiddellijk den houder-wnd. burgemeester.

TIENHOVEN (ZH). Slangenwagen.

- Commandant..... B. Bor.
Manschappen..... 1... J. van Straten Jzn. 3... C. Wierks.
2... J. van Straten GJzn. 4... P. van der Grijn.

Indien in de gemeente Tienhoven bij brand niet direct een slangenwagen bij de hand is, dan drage men de standpijpen en brandslangen naar het terrein van de brand en plaatst men een en ander direct op de waterleiding. Men late geen minuut verloren gaan.

AMEIDE/TIENHOVEN, 18 December 1946.

De Burgemeester van AMEIDE en TIENHOVEN,

Z.O.Z.

Artikel uit 'Trouw' 25 april 1947

Zware brand teisterde

Acht woonhuizen in de asch gelegd

(Van een onzer verslaggevers)

Het plaatsje Ameide aan de Lek is gistermorgen door een hevigen brand geteisterd. Binnen een tijdsbestek van een uur werden niet minder dan acht woonhuizen in de asch gelegd. Tien gezinnen, bestaande uit ongeveer 45 personen zijn hierdoor dakloos geworden.

De brandweer van Ameide en Tienhoven rukte bij het eerste alarm uit, spoedig gevolgd door die van de omliggende gemeenten. Mede door den fellen Z.W.-wind mocht het echter niet gelukken den brand meester te worden. Slechts een gedeelte van één woonhuis bleef gespaard.

Tien gezinnen dakloos

In Ameide heerschte den geheelen dag een zenuwachtige stemming. Onmiddellijk na het uitbreken van den brand was het geheele dorp in toom. Velen ijlden naar de plaats des onheils om te redden, wat er te redden viel.

Onder leiding van den burgemeester van Ameide en Tienhoven, den heer Luijendijk werd met het blusschingswerk een aanvang gemaakt. De eenige brandspuit, waarover Ameide en Tienhoven de beschikking hebben, tastte het vuur aan, doch de tel uitslaande vlammen en de wind lachten om dit kinderlijke spel en woest jogen de rookkolommen door de huizen.

Gisteravond hadden wij nog een onderhoud met den burgemeester die ons uitvoerig de benarde situatie uiteenzette, waarin het dorp door dezen brand is geraakt.

De brand ontstond doordat enkele arbeiders in een mandenmakerij houtafval op de kachel hadden geworpen. Hierdoor werd de kachel oververhit en spoedig sloegen talrijke vonken uit de schoorsteen. De felle wind was er mede oorzaak van, dat de vonken op het rieten dak terecht kwamen, dat vlam vatte. Binnen enkele minuten stond de geheele boerderij in lichte laaie.

Even later werden ook de drie honderd meter verder staande huizen door de uiteenvliegende vonken aangetast. Hier waren 7 arbeiderswoningen gebouwd die allen met den grond gelijk werden gemaakt.

In allerijl werd om assistentie gevraagd aan de omliggende gemeenten. Meerkerk, Lexmond, Langerak, Groot Ammers en zelfs de brandweer uit Lopik aan de overzijde van den Lek rukte uit. Men slaagde erin een gedeelte van het Veehuis aan den Lek te behouden.

Ameide zwaar gedupeerd

De geheel berooide gezinnen zijn voorloopig bij familie en kennissen ondergebracht. Zooals burgemeester Luijendijk ons mededeelde, is Ameide door dezen brand zwaar gedupeerd.

Ook in dit dorp is de woonruimte zeer precair. Het eerste huis dat afbrandde was een oude boerderij, waarin drie gezinnen waren ondergebracht. De betrokken personen zijn allen arbeiders, met vrij groote gezinnen, die slechts laag verzekerd waren.

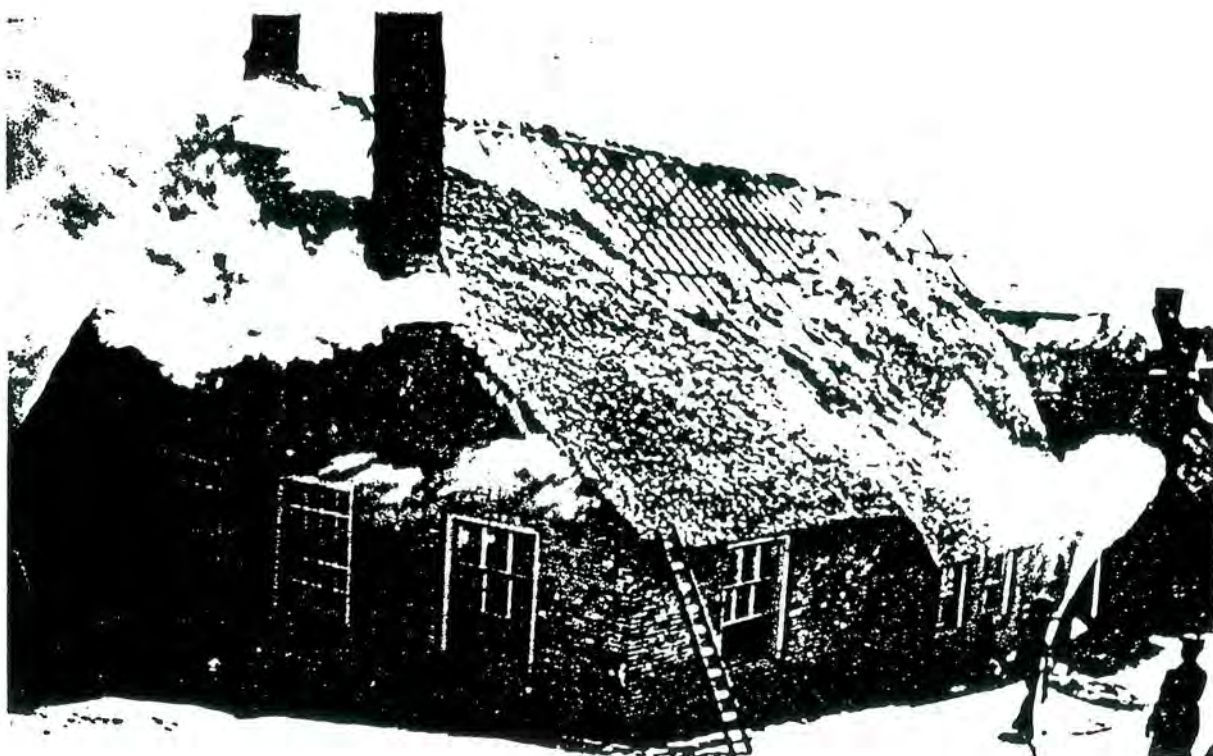
Reeds gisteravond heeft de burgemeester stappen ondernomen om op een of andere wijze de gezinnen van het allernoodzakelijkste te voorzien.

De huizen waren bewoond door de families, J. v. Straaten; J. Dierks, P. v. d. Grijn, A. v. d. Grijn, P. L. v. d. Leede, J. de Gans, F. v. Ketum en drie families van Kourwenhoven.

De schade bedraagt op vooroorlogse basis geschat, ongeveer f 80.000

De plaats waar de brand ontstond

BRAND IN TIENHOVEN. 1947

In Tienhoven stond een oude boerderij van de familie van der Grijn. Hierin waren diverse woningen en een werkplaats waar manden werden gebreid. Het woei hard die dag in april en omdat de schoorsteen zo trok in de werkruimte kwamen er vonken op het rieten dak. Brand! De spuitgasten werden snel opgetrommeld, de brandspuit uit 1928 werd uit de waag (onder het stadhuis) gehaald, de lange boom eraan gezet en zo werd de spuit, getrokken door een vrachtwagen, naar de plaats des onheils gebracht.

G.H. Diepenhorst was de commandant, zoon Freek was ook spuitgast. Toen de brandweer goed en wel bezig was bij van der Grijn zag men dat de schuur aan de dijk, tegenover het café ook begon te branden.

Brandende rietpijlen vlogen door de lucht en de schuur stond binnen de kortste keren in lichterlaaie. De brandweer van Meerkerk werd gebeld vanuit het postkantoor in Ameide, waar eerst een spuitgast heen moest. Nu bel je overal vandaan met een portable-telefoon, maar ja, het was 1947! Meerkerk kwam met de brandweerauto en Lopik, Langerak en Lexmond ook.

De wind was zo sterk, dat de mensen aan de overkant van de Lek hun daken nat hielden vanwege de vuurpijlen. In het café brandde het tussen de gordijnen en Freek Diepenhorst bluste dit met emmers water, het lood van het dak liep ondertussen naar beneden. Snel droegen enkele spuitgasten het dressoir van veerman Van den Berg naar buiten, het woei om en .. alle glas aan scherven. De verzekering dekde de schade.

Het kapelletje brandde ook af, en het huis van J. Kouwenhoven - zoon van de vermaarde Rijk - eveneens. Bakker Pellikaan vroeg waar hij het brood moest leggen, bij Jan, maar het huis van Jan was al aan het branden. Alles was praktisch alleen met distributiebonnen te verkrijgen, dus het bouwen van noodwoningen was bepaald geen sinecure. Per woning kreeg met op advies van H. Bouter 80 cm buis per woning los voor de aanleg van elektriciteit.

Het gezicht van Tienhoven is door deze brand veranderd. De schuur, de oude kapel en de boerderij van Van der Grijn plus een stel huizen: weg. De gevolgen voor de mensen waren maandenlang voelbaar door de grote schaarste aan bouwmaterialen, textiel etc..

Tienhoven kreeg tenslotte een plein, genoemd naar een vermaard burgervader: het Lujendijkplein.

BRANDWEER GEMEENTE

AMEIDE EN TIENHOVEN.

24 April 1947
Tienhoven ZH

Binnen 48 uur
indientie

ge zware uitslaande branden.

Datum (4)
Gemeente: (5)

Tijden

Uitgerukt personeel

	Eerste Aanval	Versterking eigen Brandweer	Hulpverlening door
	10.45		Langerak
	10.45		Meerkerk
	10.50		Groot Ammers
	10.55		Lexmond
	15.00		Lopik
	15.15		
	19.00		

	Beroeps	Vrijwillig	Hulp-bw.
Officiëren			
Onderofficiëren			
Manschappen			
Totaal			
Bevelvoerder naam: G.H. Diepenhorst			
functie: Commandant			

Uitgerukt materieel

	Autospuit			Motorspuit			Trekker	Autoladder	Commando-waagen	Motorrijwiel	Handspuit	Slangen-waagen	Andere voertuigen
	G.V.	M.V.	K.V.	G.V.	M.V.	K.V.							
andere Gemeente	4			2			2						

Blussching waterleiding en open water (Lek)

Door middel van bovenstaande brandweren

aankomst reeds gebluscht
blussching verricht door ± 10 ± 20 stralen onder een druk van ca. ± 3 atm. aan de straalpijp en met mondstukken van ± 20 m.m. diameter gedurende ± 3 uur

Gebruikte slangen			Bluschmiddelen		Watervoorziening		Rookbescherming	
Diameter	Aantal	Totale lengte						
2"	12	± 240 m.	water		(9) Gewerkt op:		(10) Gasmasker	
2 1/2"		m.	water		waterleiding		Zuurstofmasker	
3"		m.	Andere bluschmiddelen		en open water			
		m.						
	Totaal	m.					(11) Is in aanjaagverband gewerkt?	Neen.

Brandoorzaak	Onderzoek oorzaak ingesteld door
Pol stoken van een kachel in werkplaats	
	Overtreding art.
	Overtreding begaan door
	Proces verbaal opgemaakt tegen
	Proces verbaal opgemaakt door

Weersgesteldheid	(13) Wind		Temp	Neerslag	Helder of mistig	Toestand wegdek
	Richting	Sterkte				
	West	3	50°	geen	helder	goed

Ongelukken				Omgekomen vee			
Aard	Eigen brandweer	Brandweer andere gemeente	Overige personen	Soort	Aantal	Soort	Aantal
		GEENE					

Benzineverbruik Eigen gemeente l.
Andere gemeente l.
Totaal l.

Gegevens omtrent verbrande eigendommen

(14) Straat en huisnummer of ligging	Gebruiker of bewoner		Eigenaar	
	Naam en adres	Verzekerd bij: en voor welk bedrag?	Naam en adres	
Dijk	J.v.d.Grijn			
	J. van Straten			
	J. Wierks			
	A.O.v.d.Grijn			
	J. en R. Kouwenhoven			
	P.L.v.d.Leeden			
	J. de Gans			
	F. van Kekem			
(15) Verbrand(e) object(en) (korte omschrijving)			Soort bedrijf (16)	Inho oppt
10 woningen				
2 schuren				

(18) Kort verslag, bij grootere branden tevens schets; waarop aangegeven verbrand object, belendingen, bluswatervoorziening, uitgelegde stralen, enz.
Zie rapport Inspectie voor het Brandweerwezen.

TIENHOVEN (Z.H.), 24 April 1911

De commandant van de brandweer

DE BURGEMEESTER

(Handwritten signature)

(handteekening)

C.W. LUIJENDIJK

E RAMP TIENHOVEN.

diging voor ver-
gadering

TIENHOVEN, 28 November 1947.

Hiermede nodig ik U uit voor een vergadering op Vrijdag, 28 November 1947, des n.m. 7.30 uur ten Raadhuijs te Ameide.

Ingang van het gemeentehuis is aan de Nieuwstraat, alwaar men de rijwielen het gemakkelijkst kan plaatsen.

In deze vergadering zullen worden gecontroleerd de door de Burgemeester en de Heer A.F.Kool voor het "Comité ramp Tienhoven" ontvangen gelden.

De controle commissie bestaat uit de Heren A.Uittenbogaard, G.H.Spek en C.van Es en zal worden bijgestaan door een boekhoudkundige, n.l. de Heer P.J.den Hartog te Ameide.

De Burgemeester van AMEIDE en TIENHOVEN,

n: A.Uittenbogaard.

G.H.Spek.

C.van Es.

P.J.den Hartog.

A.P.Kool.

Wat elk lid van de Brandweer als gage uitbetaald kreeg:

De namen die bij het copiëren eraf gevallen waren, als vanwege dat het brievenboek een te dikke pil was, zijn de volgende:

- G.H. Diepenhorst
- G. Hamoen
- H. Pek
- P. de Groot
- F.P. Diepenhorst
- P.G. Diepenhorst
- Jac. Langerak
- G. de Groot
- W. van Woezik
- A. Streefkerk
- T. de Lange
- R. de Lange
- J. van Straten
- Wierks
- J. van der Grijn
- van Straten JGzn
- Streefkerk
- J. de Boer Kzn
- Lakerveld

10/52

Tienhoven den JULI 1947.

(Z.H.) TIENHOVEN (Z.H.)

1. Nota RAAD.

147- 4 Juli 1947

gemeente T I E N H O V E N.

verschillende brandweerlieden.

Tienhoven op 28 April 1947.		
eerst 7 uur à f.1,-		7
7 uur à f.1,-		7
7 uur à f.1,-		7
7 uur à f.1,-		7
eerst 7 uur à f.1,-		7
eerst 7 uur à f.1,-		7
7 uur à f.1,-		7
7 uur à f.1,-		7
7 uur à f.1,-		7
7 uur à f.1,-		7
7 uur à f.1,-		7
3 1/2 uur à f.1,-		3,50
en 20 uur à f.1,-		20
20 uur à f.1,-		20
7 uur à f.1,-		7
ongl 7 uur à f.1,-		7
7 uur à f.1,-		7
7 uur à f.1,-		7
8 uur à f.1,-		8
T O T A A L		156,50.

Handwritten note: Mandat

HET KERKGEBOUW IN DE AS

Wij gingen uit de kerk naar de van Puttestraat
Toen Achterweg, (wat niet zo deftig staat)
En vroeger was het TIEN uur thuis
Zo gingen we op weg naar huis.
Halver-wege hielden we halt
De auto moest eerst in een schuur gestald.
Tussen bakker de Groot en Willem Verhey
Stonden de auto's op een rij.
Daar was toen al "betaald parkeren"
(En Kees moest mij nog heel veel leren)
Een bakkerskar, Het gehele Textielvak,
De Brandweer en de hele mikmak !
Dat ging met heel veel passen en meten
Maar alles met een (ruim) geweten.
De Brandweer aan de rechterkant
Er was tenslotte niet elke dag brand.
En daar de sirene 's nachts nooit giert,
(volgens Vader) de nacht is voor het ongediert.

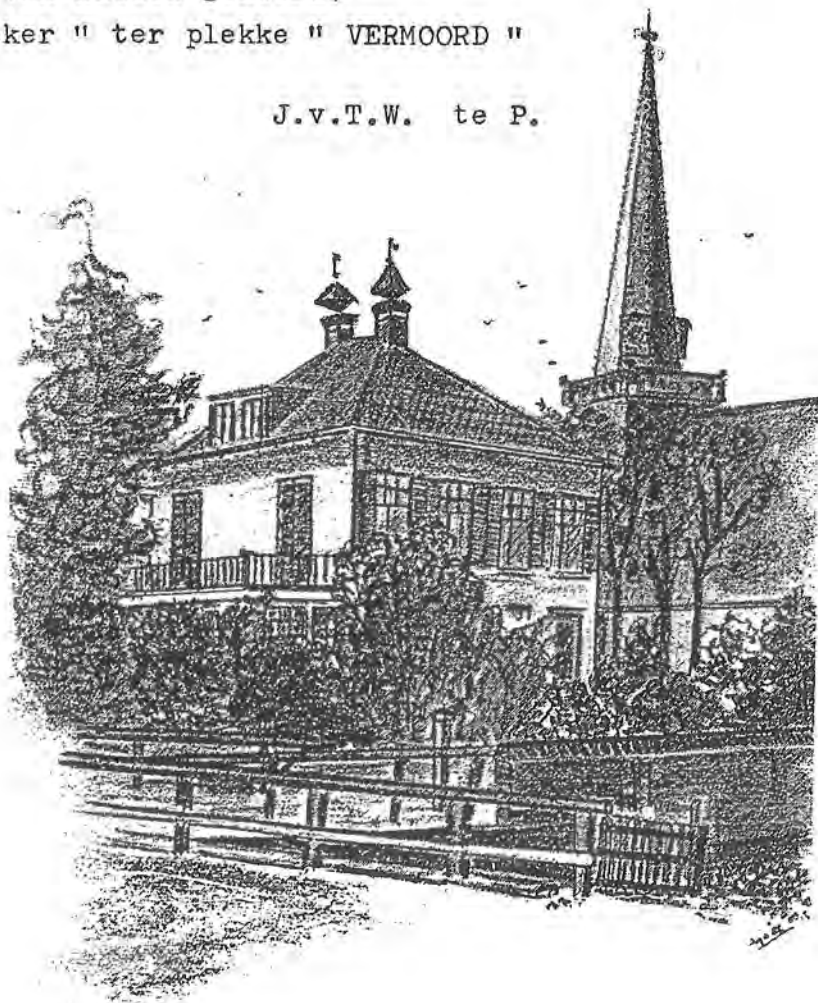
Zo kwamen we gezellig thuis.
Daar was het met de hond niet pluis.
Die liep onrustig heen en weer
Toch had ze nergens enig "zeer"
In kieren snuffelen, snuiven, piepen,
Of er de grootste boeven liepen.
Maar zij was toch niet agressief,
Meer zenuwachtig, druk en lief.
Zo zielig, of zij onraad rook,
En achteraf, dat was er ook!
Tot Moe zei, breng die maar in haar hok,
En kijk gelijk eens op de klok!
Steevast zei Vader Will, niet zacht!
Schiet op, het is al bijna nacht !
Maar afscheid nemen valt niet mee!
Pa moest dan altijd zo'n drie keer naar de W.C.
Dan werden we weer wreed verstoord!
Maar dit keer was het, Kees, joh, hoort!
De sirene, grote schrik!
Ik kreeg een helder ogenblik!
De Brandweer kon er zo nooit uit

MOORD en BRAND zijn dingen
Waar men niet om zit te springen !!!

Was het vroeger niet naar 't zin
Dan stak men de brand erin !
Hele dorpen, en ook steden,
Maar dit is van heel lang geleden.
Toch was er in elk getij
Wel een brandje in Termey.
Tienhoven, later de Kerk,
Dat was wel het grote werk !
Wat gebeurde in onze jonge jaren ?
Toen we nog echte Termeyenaars waren.
De jongens werkten of studeerden
De meisjes waar men mee flaneerden
Haast elk meisje ging toen trouwen
En werden later allemaal " vrouwen "
Nooit gehoord van emancipatie
Wel belust op wat sensatie !
Want dan was er wat te praten,
Men hield elkaar goed in de gaten !
Allen gingen haast ter kerke
Op Goede Vrijdag, je kon 't merken
Een enkle vreemdeling, warempel
En vele van het oude stempel !
Die in grote getale kwamen
Ook Paul en Geertje logeerde samen...
Bij Hamoen, het was haast Paasfeest,
Ja, (zelfs onze Pauw is jong geweest)
Stijf gearmd liepen zij
's avonds, van de Hogewaard door de Brouwerij.
Kijk, het licht is in de kerk nog aan
Zeker vergeten, niet uitgedaan !
Dat zeg je dan, maar achteraf
Was het de gloed die weerschijn gaf.
Een beetje luguber zo door de bomen
Een voorbode van wat zou komen !

De auto's stonden ruit aan ruit.
We zetten het toen op een lopen
In twee tellen stonden de deuren open.
De auto was er gelukkig uit
Voor de eerste arriveerde bij de Spuit.
Ik heb nog nooit zo hard gerend,
Want als dit nog eens wordt bekend
Verzuchtte ik wel honderd keren
Dan kunnen we gelijk gaan emigreren!
Zo'n stallings-plaatsje kan je wel huren,
Maar met de Brandweer als je burenen,
Vraag je toch om moeilijkheden
Als er mee moet "UITGEREDEN"
Met kloppend hart en bibber benen,
Waar ging onze Brandweer henen?
Nee, Kees van Toor en Jansje Will,
Hielden dit toch liever stil!
Want als ze hiervan hadden gehoord,
Hadden ze ons zeker " ter plekke " VERMOORD "

J.v.T.W. te P.

Alleen geblakerde muren staan nog

Ned. Hervormde kerk te Ameide door brand verwoest

In de 400 jaar oude Nederlands Hervormde kerk te Ameide is gisteravond omstreeks elf uur brand uitgebroken. Het vuur tastte zowel de toren als het kerkgebouw aan. Om twee uur hedenochtend woedde de brand nog.

Gisteravond om ongeveer elf uur werd onmiddellijk groot alarm gemaakt, waarna de brandweer uit de plaatsen Meerkerk, Nieuwpoort, Langerak, Lexmond, Lopik en Grootammers de brandweer van Ameide te hulp kwamen. Kort na het uitbreken van de brand stortte de toren in. Van het kerkgebouw, waarin zich een mooi orgel bevond, zijn alleen de geblakerde muren over.

Om half elf was de kerk door de laatste kerkeraadsleden verlaten. De oorzaak van de brand zijn vermoedelijk de stoven, die gewoonlijk na gebruik in het koor van de kerk worden geplaatst. De stoven waren opgeborgen zonder geleegd te zijn. De brand ontstond in het koor van de kerk.

De burgemeester van Ameide en Tienhoven, de heer C. W. Luyendijk, deelde mede, dat toen de brandweer op de plaats van de brand kwam de situatie reeds hopeloos was. Hoewel de brandweer het vuur met 21 stralen bestreed, bleek na afloop van de brand, dat

slechts de muren van kerk en toren over waren.

Bij de blussing waren de hoofdinspecteur van het brandweerwezen D. R. A. Langen, commandeur en hoofd van de sectie opleiding en documentatie en de inspecteur van het brandweerwezen van district 1 (Zuid-Holland en Utrecht), de heer J. B. Roelofs, aanwezig.

De toren is verzekerd voor zestigduizend gulden, het uurwerk voor vierduizend en de kerk voor honderdduizend gulden.

De kerk stond onder toezicht van monumentenzorg. Voor de oorlog bestonden reeds plannen tot restauratie, die echter nooit zijn uitgevoerd. In de kerk bevond zich een grafombe van de familie Ram.

Het kerkgebouw behoort aan de Nederlands Hervormde kerk, de toren aan de „wereldlijke” gemeente.

Het in de omgeving populaire ooievaarsnest op de kerk werd uiteraard eveneens door het vuur vernield. Ook in 1672 is de kerk door brand verwoest.

Bij de blussingswerkzaamheden, die onder leiding stonden van de burgemeester van Ameide werd een van de toeschouwers door een balk verwond.

Ned. Herv. Kerk te Ameide door brand geheel verwoest

Toeschouwer gewond door neerstortende dakgoot

In de nacht van Vrijdag op Zaterdag is de 400 jaar oude Ned. Herv. Kerk van Ameide door brand verwoest. De oorzaak van de brand moet vermoedelijk gezocht worden in de stoven met gloelkolen, die na de dienst van Vrijdagavond weggezet waren in een afgesloten ruimte in het koor. Echter wordt ook door deskundigen kortsluiting niet uitgesloten geacht. De Kerk was verzekerd voor f 100.000.—. Het Hoofd der Chr. School te Ameide, de heer De Haan, werd door een neerstortende dakgoot gewond.

Vrijdagavond bereikte ons een ramp-tijding. Onze correspondent te Ameide meldde zich en deelde mede, dat de Ned. Herv. Kerk te Ameide in brand stond en, zoals de toestand zich liet aanzien, als verloren beschouwd moest worden.

Onmiddellijk begaven wij ons per auto naar het Lekstadije. Vóór Meerkerk waren, ondanks de neerstroomende regen, die ver uitzicht belemmerde, de uitstaande vlammen reeds te zien.

In Ameide zelf was het een drukte van belang. Een aantal brandweerauto's werkte op volle toeren.

De gehele bevolking was uitgelopen om de ondergang van het historische gebouw te aanschouwen. De kerk stond nog in volle vlam, de torenspits was echter al ingestort.

Naar hetgeen op dit moment van schrijven bekend is, heeft de brand zich als volgt ontwikkeld:

Des avonds, Goede Vrijdag, was er kerkdienst geweest. Na de dienst bleef de Kerkeraad in het Koor bijeen. Om half elf verlieten de laatste leden het gebouw. Om 11.05 passeerde de heer J. de Lange, die zijn verloofde naar huis bracht, het kerkplein. Hij zag de vlammen in het Koor der Kerk en maakte onmiddellijk brandalarm. Wellicht in een recordtijd was de plaatselijke brandweer ter plaatse en gaf onmiddellijk water. Burgemeester C. W. Luyendijk was eveneens direct op de plaats des onheils. Deze nam onmiddellijk die maatregelen, welke genomen dienden te worden en gaf er blijk van, in een geval als dit zeer zeker de juiste man op de juiste plaats te zijn. Hij liet direct de brandweren van omliggende plaatsen alarmeren, zodat binnen een half uur de corpsen van Meerkerk, Nieuwpoort, Langerak, Groot-Ammers, Lopik en Lexmond aanwezig waren. Met twintig stralen werd toen het vuur aangepakt. Door toedoen van burgemeester Luyendijk arriveerde ook spoedig de heer Roelofsen, Inspecteur van het brandwezen uit Utrecht, die de algehele leiding op zich nam.

Alle gedane moeite mocht echter niet baten. En toen het middernachtelijk uur sloeg, was reeds te zien, dat hier niets te redden viel. Dof dreunden in het middernachtelijk uur voor de laatste maal de klokslagen over de brandende kerk. Vijf slagen werden geteld, toen zweeg de klok:..... De spits — 37 meter hoog — stortte spoedig in een. Naar wij vernamen, was he

toren-uurwerk pas gerestaureerd. De bel heeft 's nachts om 3 uur de strijd verloren en is toen met veel geraas in de toren omlaag gevallen.

EEN SLACHTOFFER

Te ongeveer één uur 's nachts viel er een slachtoffer. De heer De Haan, hoofd van de Chr. School en kerkelijk ontvanger, waagde zich in begrijpelijke ijver te dicht bij het brandende gebouw en werd door een neerstortende, brandende dakgoot getroffen. Bewusteloos viel de heer De H. ter naarde. Hij had brandwonden aan zijn schouder en een hersenschudding. Direct werd een ladder tot een draagbaar getransformeerd en vervoerde men het slachtoffer naar het doktershuis.

DE KERK

De Ned. Herv. Kerk te Ameide was een bijna 400 jaar oud gebouw, in Gothische stijl opgetrokken. Met de bouw werd in 1365 begonnen. Vlak vóór de oorlog werd besloten de Kerk te restaureren en stond zij op de lijst van bouwwerken, die hiervoor in aanmerking kwamen. In de kerk was een oud, doch zeer mooi orgel gebouwd. In het koor bevond zich een zeer fraaie graf-tombe van de fam. Ram. De Kerk bood 400 zitplaatsen.

Gretig vonden de vlammen voedsel in de oude elkenhouten balken in de kerk en het geheel brandde als een fakkel. Dit duurde tot ongeveer twee uur. Toen was het pleit beslecht. De meeste brandweerauto's rukten in en men kon zich beperken tot nablussen met een paar stralen. Dit werk duurde Zaterdag voort.

Naar wij vernamen, was het gebouw verzekerd voor f 100.00.—.

Men mag van een groot geluk spreken, dat de regen en het ontbreken van wind zeer gunstig werkten voor de bestrijding van de brand. Anders was de ramp voor Ameide, gezien de ligging van de kerk in de buurt van diverse huizen, niet te overzien geweest.

Op het terrein van de brand merkten we ook nog op de burgemeester van Nieuwpoort.

HET KERKGEBOUW VAN AMEIDE

Beginnen we met een brokje historie.

Er moet ooit een koepelkerkje geweest zijn, dat te klein geworden voor het uitdijend aantal kerk-gangers, plaats heeft moeten maken voor een nieuw godshuis, gewijd aan de apostel Johannes, van-daar de naam St.-Janskerk. Enige jaren achtereen is aan kerk plus toren gebouwd. Het werk ver-liep echter niet zonder strubbelingen. Gebrek aan grondstoffen en geld gaf nogal eens gemopper en op een kwade dag brak er een staking uit onder de 'tempelbouwers'. Deze werd echter spoedig gebro-ken, nadat de pastoor kort en goed had afgekondigd dat al wie niet rap aan het werk zou tijgen, geen vergeving van zonden meer zou ontvangen. En dat hielp...

De werklieden moeten het geheel, de toren eerst, voltooid hebben anno 1365.

In de loop der eeuwen is er aan het uiterlijk van het bakstenen bouwwerk weinig veranderd. Wel wordt de toren wordt sedert 1837 gestuut door twee steunberen, die rusten op 22 elzen heipalen. De toren vertoont een mengeling van twee bouwstijlen: de zware, brede benedenbouw is typisch laat-Romaans, maar de spits en de omhoogstrevende ramen der kerk doen Gotisch aan. Ook is er aan de noordzijde een consistorie (1794) en in 1913 een groter portaal aangebouwd, toen er 1913 gaanderijen kwamen.

Het interieur was aanvankelijk geheel naar roomse trant ingericht. Zo spreekt men nu nog van het koor. Dat moet de plaats zijn waar destijds het altaar stond. Aan de overzij tegen de toren stond links de predikstoel en rechts de biechthokjes. In de zuidgevel waren deuren die toegang gaven f tot het kerkhof -daar waar met de komst der reformatie in Ameide (1578) de preekstoel een cen-traler plaats kreeg-. De meer gegoeden en overheden echter werden in de kerk zelf begraven; vele grafstenen herinneren hieraan. Zo prijkte in het koor een fraaie graftombe van een heer van Amei-de, Jan Wijnand Ram, die op 34-jarige leeftijd overleed. Zijn weduwe gaf aan beeldhouwer Van Cam-pen de opdracht een tombe te vervaardigen.

Op de muren en pilaren waren schilderijen aangebracht, maar de tands des tijds heeft deze aang-etast en in 1760 vonden onze vroede kerkvaard'ren 't maar beter deze 'beelden' onder de witkalk te doen verdwijnen. Kunstig uitgesneden waren eveneens diverse banken, die men in 1588 opgeruimd heeft en nieuwe sobere aangebracht. Wel is er een fraaie heerenbank aangeschaft, de zetel voor de heer Hendrik van Brederode en zijne gemalin Amalia van Lumeij van Ameide. Deze heeft met de zo-genaamde regeringsbanken, doophek, kerkeraadbanken, preekstoel en Tien-Gebodenbord tegen de torenwand eeuwenlang onze kerk gesierd tot ...het tweede rampjaar: 1953 (z.o.z.).

Het eerste kent u vast wel: 1672 ! Ameide valt door verraad op Sluis in Franse handen en dreigt ge-brandtschat te worden. Op smeekbede 'op z'n Latijns' van de toenmalige predikant Ds. Jonkholt en door voorspraak van 'de onroomschen bevelhebber' wordt kerk, pastorie en Benedendams voor alge-hele vernieling gespaard. Uit voorzorg zijn nog wel de lichtkronen, psalmborden en andere waarde-volle zaken per schip naar Dordt getransporteerd, maar ruim een jaar later zijn ze weer terugge-haald. Sinds 1851 begeleidde een nieuw orgel de gemeentezang.

HERINNERING AAN EEN KERKBRAND ANNO 1953

Op zaterdag 3 april is het veertig jaar geleden dat het monumentale kerkgebouw van Ameide in de late avond van Goede Vrijdag door brand volledig werd verwoest.

Dit is voor de gehele dorpsgemeenschap een zware slag geweest. Wie was verdacht op zo'n ramp? De grote Hervormde gemeente was in het bedehuis bijeengewees om Christus' kruisdood te gedenk-en. Voorganger in die dienst was kandidaat T. Poot, die gedurende de oorlog een tijdlang hier onder-gedoken had gezeten.

Om negen uur keerde de gemeente huiswaarts, terwijl de kerkeraad en koster nog tot tien uur in het gebouw bleven.

Alles leek veilig en rustig... als altijd.

Toch sloegen een uur later woedende vlammen uit de kerk. De klok luidde ... nog; oud en jong stroom-de van heinde en verre toe; in allerijl gealarmeerde brandweerkorpsen uit Meerkerk, Nieuwpoort, Langerak, Lexmond, Lopik en Groot-Ammers schoten de brandweer van Ameide te hulp. Echter ve-

le vergeefse moeite! Het vuur had om middernacht de toren in een reusachtige fakkel veranderd ondanks de neerstromende regen en de watervloed uit de wirwar van brandweerslangen. Het uurwerk deed nog zijn twaalf slagen horen, doch geen minuut na dit aangrijpende moment stortte de toren spits ineen ...

Voor vele toeschouwers een onvergetelijke aanblik.

Bij het aanlichten van de Stille Zaterdag kon de schade worden opgenomen: enkel zwartgeblakerde muren stonden nog overeind.

Hervormd Ameide is echter niet bij de puinhopen blijven neerzitten, maar heeft de tranen gedroogd en aangepakt: elke zaterdagavond werd de timmerfabriek van Van Vliet omgebouwd tot kerkruimte.

Biddend en werkend hebben een schare van opbouwwerkers -aan hulp van buiten ontbrak het niet- onnoemelijk veel werk verzet om de kerk uit haar as te doen verrijzen. Niet vergeten mogen worden de oud-predikant Ds. C. van Dop, die enige maanden ervoor naar Huizen was vertriokken, maar zo begaan was met zijn vorige gemeente dat hij vele spreekbeurten heeft gehouden om op deze wijze gelden bijeen te brengen. Dit geldt m.m. eveneens voor de jonge kandidaat C. Graafland die in september van hetzelfde jaar 1953 bevestigd werd tot predikant van de Hervormde gemeente van Ameide en Tienhoven. Deze heeft alom in den lande preekbeurten vervuld met collecte voor dit bijzondere doel.

Ameide bezit weer een prachtig kerkgebouw met o.a. een fraai orgel, waarvoor kerkeraad en kerkvoogdij uiteraard heel dankbaar zijn, maar op een dag als 3 april komen herinneringen boven en doet het pijn dat men de 'standplaats' van zoveel dierbare en waardevolle dingen zelfs niet meer kent en vindt.

De opdracht tot herbouw van de kerk is door de Kerkvoogdij gegund aan de firma Wouidenberg, die in die periode bezig was een grote naam te verwerven op het gebied van restauratie van monumentale gebouwen. Het werk is uitgevoerd onder architectuur van Ir. Van Hogevest te Amersfoort. Hoofduitvoerder was de heer De Vaal uit Lexmond, terwijl de dagelijkse opzichter was de heer De Jong uit Schoonhoven.

Het gebouw is toen uitgebreid met een zijbeuk. Hierin werd een groot raam aangebracht, die een flink gedeelte van de achterkant besloeg.

De heer A. Streefkerk, wiens zaak zaak grensde aan het kerkplein en zelf bijzonder geïnteresseerd was in architectuur, had veelvuldig contact met genoemde heer De Jong. In een van hun gesprekken rijpte het plan om voor dit grote raam toch geen ontsierend zonnegordijn aan te brengen, maar het raam te voorzien van gebrandschilderd glas.

Ook Ds. Graafland stond heel positief tegenover dit plan en gaf ook daadwerkelijk zijn volledige medewerking.

Daar de Kerkvoogdij financieel de handen vol had de benodigde gelden voor het herstel van de kerk bijeen te brengen, kon dit college geen middelen beschikbaar stellen voor de realisering van dit doel. Daarom moesten de initiatiefnemers zelf de handen aan de ploeg slaan. Alle zakenrelaties van de heer Streefkerk werd een verzoek toegezonden een bijdrage te storten op zijn girorekening. Op deze wijze -aangevuld met bijdragen van het bedrijfsleven, speciaal uit Ameide en Tienhoven, gevoegd bij bovengenoemde spreek- en preekbeurten werd het benodigde geld bijeengebracht.

Vervolgens werd contact opgenomen met de Dordtsche Glashandel en maakte de Kerkvoogdij kennis met de kunstenaar Jaap van Staveren, de maker van het schitterende ornament in onze kerk.

Het ontwerp is van Ds. Graafland, die vond dat de gehele Bijbelse gedachte tot uitdrukking moest worden gebracht.

De rode draad die door het totale raam loopt is: de zondeval van het menselijk geslacht, eindigend in Christus, die als het Lam dat geslacht is, voor onze zonden met Zijn bloed heeft betaald.

Rapport van een zeer grote brand (3)

Datum: 3 April 1953

Gemeente: Ameide

Tijden			
(6)	Eerste aanval	Versterking eigen brandweer	Hulpverlening door
Melding	23.10		
Alarm	23.11		
Uitgerukt	23.14		
Aankomst	23.15		
Ingerukt 4. Apr.	12.30		
Terugkomst	--		
Nablussing tot	12.30		

Uitgerukt personeel			
	Beroeps	Vrijwillig	Hulp-bw
Officiëren			
Onderofficiëren			
Manschappen		13	1
Totaal		13	1

Bevelvoerder naam: P. de Groot
functie: Brandw. Comm.

(7) Uitgerukt materiaal													
	Autospuit			Motorspuit			Trekker	Autoladder	Commando-wagen	Motorrijwiel	Handspuit	Slangen-wagen	Andere voertuigen
	G.V.	M.V.	K.V.	G.V.	M.V.	K.V.							
Eigen Brandweer Brandw. gemeente	1	1											
Totaal	1	1											

(8) Blussing

Bij aankomst reeds geblust $\frac{3}{4}$ neen. Door middel van

Blussing verricht door

Gewerkt in totaal met 20 stralen onder een druk van ca $2\frac{1}{2}$ - 5 atm. aan de straalpijp en met mondstukken van 12 mm diameter gedurende 8 uur

Gebruikte slangen			Blusmiddelen		Watervoorziening		Rookbescherming	
Diameter	Aantal	Totale lengte	Water	Schuim	(9) Gewerkt op:	(10) Gasmasker	Zuurstofmasker	
2"		m	Zand	Andere blusmiddelen	waterleiding daarna de ri- vier de Lek	--	(11) Is in aanjaagverband gewerkt	neen
2 1/2"	24	480						
Totaal		480						

(12) Brandoorzaak

Onderzoek oorzaak ingesteld door

Overtreding art.

Overtreding begaan door

Proces-verbaal opgemaakt tegen

Proces-verbaal opgemaakt door

Weersgesteldheid	(13) Wind		Temp.	Neerslag	Helder of mistig	Toestand wegdek
	Richting	Sterkte				
	N.O.		Gering	Vocht.		

Ongelukken				Omgekomen vee			
Aard	Eigen brandweer	Brandweer andere gemeente	Overige personen	Soort	Aantal	Soort	Aantal
Gedood							
Zwaar gewond							
Licht gewond	1		1				

Benzineverbruik eigen gemeente 60 1
andere gemeente -- 1 onbekend

Totaal 60 1

Gegevens omtrent verbrande eigendommen

(14) Straat en huisnummer of ligging	Gebruiker of bewoner		Eigenaar	
	Naam en adres	Verzekerd bij: en voor welk bedrag	Naam en adres	Verzekerd bij: en voor welk bedrag
Kerkstraat A 310 (Kerkgebouw)	Verzekerd bedrag:		Ned. Herv. Gem.	Bataafse Bra- waarborg Mij. van 1806 te 's-Gravenhag
	Gebouw	f. 72.000,--		
	Inventaris enz.	" 28.000,--		
	Verzekerd bedrag:	"		
Kerkstraat A 310 (toren)	Toren	" 60.000,--	idem	
	Uurwerk enz.	" 4.000,--		
(15) Verbrand(e) object(en) (korte omschrijving)	Soort bedrijf (16)		Verbrand (1)	
			Inhoud in m ² of oppervl. in m ²	Schade in gulden
Kerkgebouw der Ned. Herv. Gemeente			4500	f. 2000
Toren, grenzende aan het Kerkgebouw en eigendom der gemeente Ameide.			1000	" 280
				770

18) Kort verslag, bij grotere branden tevens schets, waarop aangegeven verbrand object, belendingen, bluswatervoorziening, uitgelegde stralen, enz.

Direct na het uitbreken van de brand in de Kerk is de brandweer van Ameide uitgerukt en was binnen de kortst mogelijke tijd ter plaatse. De brand was ontstaan in de bergplaats waar de stoven geplaatst worden. Op de avond van de brand was er kerkdienst geweest. (Goede Vrijdag). De koster had de stoven na de dienst opgeborgen in de kast, doch de as was niet uit de testen verwijderd, hetwelk m.i. noodzakelijk is. In totaal waren er 8 brandspuiten en i gespoten met 21 straalpijpen.
Een schets, waarop de Kerk en de Toren voorkomen gaat hierbij.

Ameide, 8 April 1953.
~~De Burgemeester van de brandweer~~
De Burgemeester van Ameide,

C.W. Luijendijk.
naam in drukletters

Mijn herinneringen aan de brand op Goede Vrijdag 3 april 1953.

Mijn broer Arie (22 jaar) had een bad genomen. Dat deed je in die tijd in een zinken teil gevuld met warm water. Bij ons deden we dat in het schuurtje achter het huis gelegen. Arie kwam om ongeveer tien minuten voor elf ons huis binnen met de mededeling dat er brand was. Hij had dat horen roepen in de Pompstraat waar wij toen woonden. Kort daarop ging de sirene. Mijn broer Henk (bijna 20 jaar) lag reeds in bed. De mededeling van Arie dat er brand was en ons opgewonden gesprek erover, maakte hem waarschijnlijk wakker, want Henk sprong uit bed en kleepte zich al lopend en de trap afkomend aan om toch maar zo snel mogelijk buiten te zijn. We hoorden al snel dat de kerk in brand stond. Toen we de Kerkstraat inliepen zagen we door de ramen van het koor een roodgele gloed. Er stonden nog maar weinig mensen in de Kerkstraat. In die tijd gingen mensen aanzienlijk vroeger naar bed dan tegenwoordig. Wat mij is bijgebleven, was het oordeel van aannemer Bart Woudenberg die ook stond te kijken: "De kerk is niet te houden, die brandt geheel af". Dat klonk op dat moment in mijn oren wat voorbarig, maar hij had het juist gezien. Het vuur verspreidde zich met grote snelheid via de ruimte tussen gewelf en dak van de kerk naar de toren. Achteraf is geconstateerd dat het luik tussen de toren en de ruimte tussen gewelf en dak van de kerk niet was afgesloten. De zeer hete lucht drong zo de toren binnen en toen de klok twaalf uur sloeg stond de gehele spits in brand om kort daarop in te storten. Dat was een fascinerend gezicht maar ook een ontroerend moment dat door de omstanders ook zo werd gevoeld. Intussen waren verschillende brandweerkorpsen uit de omliggende gemeenten naar Ameide gekomen om de brand te bestrijden. Vanaf de Loswal werd het water aangevoerd en via zeer veel brandweerslangen richting de kerk gepompt.

De brandende kerk en toren werkten als een baken in de nacht. Veel mensen uit Lopik en omgeving stonden op de Lekdijk aan de overkant naar de vuurzee te kijken.

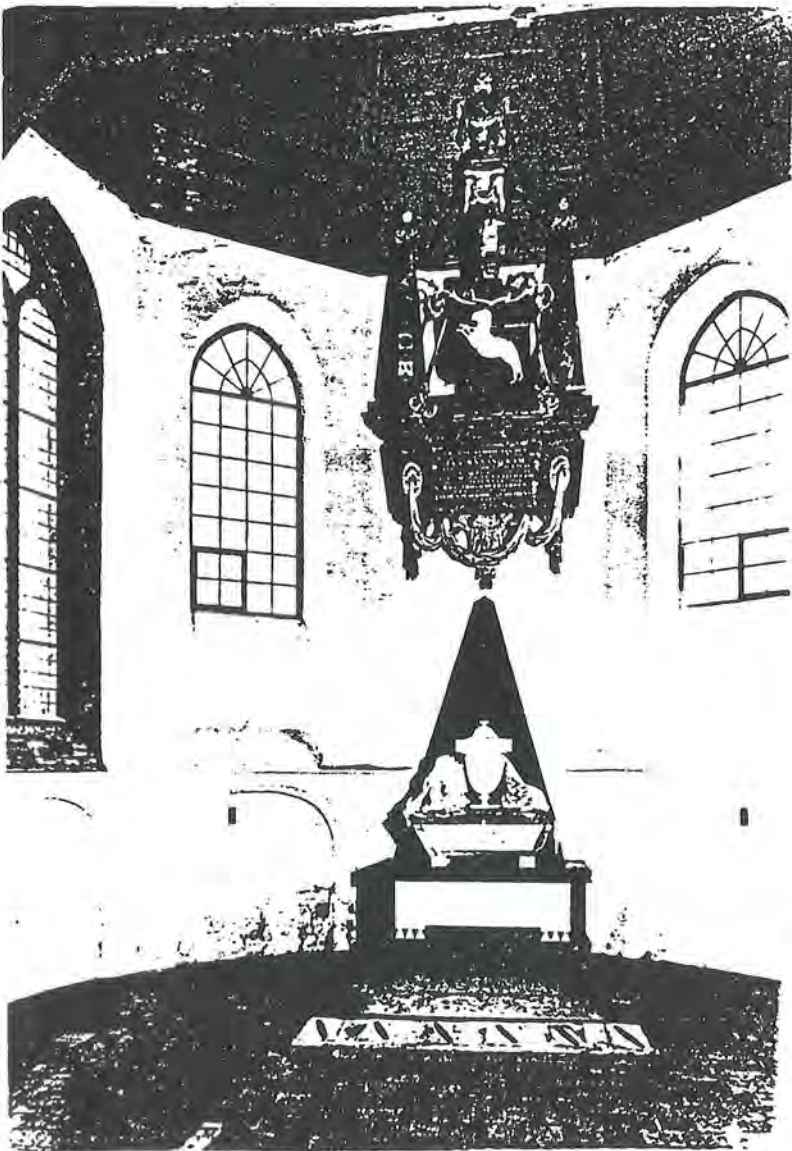
De volgende morgen zagen we wat de brand had aangericht. Het was een verschrikkelijk gezicht. Rond de kerk en toren was het een grote troep van neer gevallen brandend hout, oude spijkers en gesmolten lood. Dat gesmolten lood werd door de notabelen en kerkvoogden die zaterdagmorgen in manden ingezameld. Iedereen vroeg zich af hoe zal het binnen in de kerk met het interieur zijn afgelopen. Natuurlijk kon iedereen vermoeden dat er door de enorme hitte weinig meer over kon zijn. Ook een vraag was hoe zal het zijn gegaan met de grote klok? Is deze gesmolten? Later bleek dat de uit 1609 daterende klok door de hitte alleen gebarsten was.

Op de radionieuwsdienst hoorde ik die zaterdagmorgen om acht uur dat de brand landelijke nieuws was. Dat vond ik wel interessant. Ook de kranten van die zaterdag meldden de brand. In Ameide werd in die tijd veel het dagblad *De Rotterdammer* gelezen. Op de voorpagina stond het nieuws met een foto van de afgebrande kerk. Veel mensen uit de omgeving kwamen die Stille Zaterdag en de volgende Paasdagen naar het afgebrande gebouw kijken. Ik was als geïnteresseerde in de geschiedenis van Ameide bijna voortdurend bij het gebouw. Daardoor bezit ik nu

nog een stukje lood, oude spijkers, stukjes lei. Nadat op woensdag 8 april de verzekering de schade had vastgesteld op f 60.000,- (men was verzekerd voor f100.000), werd het gebouw de volgende dagen leeggeruimd. Natuurlijk was ik daar weer present. Triest was het om te zien hoe het grafmonument van de heer Wijnand Ram uit 1789 door het vuur verwoest was. Een haarkrul en een stuk van de zwarte sarcofaag heb ik gered, de rest werd de Lek ingereden. Van het Bätzorgel was aanvankelijk niets terug te vinden. Pas nadat men de restanten van de herenbank had weggehaald vond men op de vloer een plaat tin van de gesmolten orgelpijpen. Het enige wat ik heb meegenomen van het voormalige orgel is een naamplaatje van een register. Zeer nieuwsgierig was ik naar de grafstenen die onder de vlonder waarop de stoelen stonden te voorschijn kwamen. Hoe het met die grafstenen en de voormalige altaarstenen is vergaan wil ik graag nog eens uiteenzetten in een afzonderlijk artikel. Ik kondig nu al aan dat het geen vrolijk relaas zal worden.

Leusden, 17-9-1997

Bram Vroon(geb. 1937)

"Men kent en vindt haar standplaats zelfs niet meer...". Dat geldt helaas ook voor het praalgraf, achter in het koor van de kerk in 1775 opgericht, ter nagedachtenis aan de ambachtsheer van Ameide, Jan Wijnand Ram, wiens voorvader in 1359 toestemming gaf tot het bouwen van de kerk.

GESCHROEID BIJBELBLAD + KAFT PREEK DS. POOT

Dit blad, ooit veilig geborgen in zo'n statig boek met koperen sloten is - weliswaar gehavend - de volgende morgen uit de puinhopen gered en zorgvuldig bewaard ziet thans weer eens het licht.

Let eens op wat er in ouderwetse taal en gotisch schrift te lezen staat in die Psalm 11, het derde vers:

"Sekerlick de fundamenten worden omgestooten...".

Zeker, zulk een tekst krijgt op zo'n moment toch een diepere zin.

Ter herinnering: In een komende uitgave willen plaatsen een afbeelding van een ander geschroeid bijbelblad plus spijker, dat reeds meer dan veertig jaar ingelijst in een Canadees huis hangt.

...erthe;
...re. Wan
... die blaest

te: Ick en sal niet wanc-
a sal ¹² van geslachte tot ge-
aet zijn.

non... is vol van bloeck / ende hebze-
ide list; ¹³ onder sijne tonge is moen-
zerechtigheyt.

in de achterlage der: ¹⁴ hoeben / in
rene plaetsen doodt hy den onschuldige-
ren verbergen haer tegen den arme.
yt lagen in eene verhoogene plaetse /
i leeyta in syn hol; hy leyt lagen om-
ge te rooben; hy rooft den elendi-
i hem treckt in syn net.

upckt neder / hy buggt sich; ¹⁵ ende
op valt in sijne stercke [pooten].
yt in syn herte: Godt ¹⁶ heeft het
heeft syn aengesichte verhoogen /
eewighheyt.

/ **HEERE** Godt! heft uwe
rgeet de ¹⁷ elendigen niet.

¹⁸ lastert de godtloose Godt:
erte: Open sult het niet soecken:
et [immers]: want gy aenschoutot
oe het verdriet / ¹⁹ op dat men 't in
je; op u ²⁰ verlaet sich de arme /
t een helper des weesen.

den arm des godtloosen ende boe-
jne godtloosheyt / ²² [tot dat] gy
det.

HEERE is Koningh eewiglick
de Heydenen zijn vergaen ²³ uyt

²⁴ hebt den wensch der ²⁴ sacht-
yt sult haer herte stercken /
n;

de verdruckte recht te
h van der aerde niet
zjben.

men / in 't getal van velen /
Hebr. heeft berge-

...lieder geuegce
...ant / siet / de godtloose
...schicken hare pijlen op de reze / om ² in
keren te schieten nae de opperchten van hy

³ Sekerlick de fundamenten woedey
stooten; wat heeft de rechtveerdige be-

⁴ De **HEERE** is in het paleys sij-
ligheyt / des **HEERE** thron is in
met; sijne oogen aenschoutwen / sijne o-
den proeben der menschen kinderen.

⁵ De **HEERE** proeft den rechtvee-
maer den godtloose / ende dien die gew-
heeft / haet sijne ziele.

⁶ Hy sal op de godtloosen regenen stre-
kner ende swebel; ende een geweldige
sijn sal het deel haerz bekens zijn.

⁷ Want de **HEERE** is rechtveerdigh
heeft herichtigheden lief; syn aengesicht
schout den opperchte.

Psalm 12.

Want dat om sijne ende der heeren behoudenisse van de geney-
heyt / othroude / halshent / vlyegere / troosheyt ende tyran-
ben regenten in wanng ginch; ende propheeteert dat Godt haer rich-
te de trouwe behouden sal / volgens de getrouwe belosten sijn

En Psalm Davids / woort den Om-
meester / op de Scheminitz.

¹ Behoudt / o **HEERE**! want ² de got-
tiere ontzerekt / want de ³ getrouwen sijn
nigh verhoogen onder ⁴ der menschen kind-

³ Si spreken: halshent / ⁶ een pedd- me-
nen naesten / [mer] ⁷ blyende lippen,
ken met een ⁸ hobbel herte.

⁴ De **HEERE** ⁹ sigde af alle blyende
pen / ¹⁰ de groot bekende tonge:

⁵ Die daer seggen: Wy sullen de oer-
gesien met onse tonge; onse lippen sijn
se! wie is heer ober ons?

⁶ Om de verwoestinge der elendigen /
kermen der noothustigen / sal ick nu
sept de **HEERE**; ick sal in behou-
ten / dien hy ¹¹ aenblaest.

⁷ De redenen des **HEERE** sijn
redenen / silver / geloutert in eenen aer-
kroes / ¹² gesunbert sebenmael.

⁸ Gy / **HEERE**! sultse bewaren
behoeden woort dit geslachte / tot hie

⁹ De godtloose dralen

Van de Paaspreek van Ds. Poot zijn nog enkele exemplaren in ons eigen en het plaatselijk kerkelijk archief aanwezig.
Mocht u prijs stellen op een afdruk van de gedachtenispredikatie, dan vernemen wij dit graag.

Gedachtenispredikatie

GEHOUDEN OP 1^e PAASDAG
IN AMEIDE EN TIENHOVEN

DOOR

Ds. J. J. POOT

VAN DELFT

NAAR AANLEIDING VAN DE BRAND
DER NED. HERV. KERK IN DE NACHT
VAN 3 OP 4 APRIL 1953

DE KERK VERBRAND EN ZONDER PREDIKANT

Dat was inderdaad voor mij een van de redenen, waarom ik, hoewel ik nog maar kandidaat was en me voor de gemeente Ameide en Tienhoven te jong en onervaren voelde, me toch niet aan de roeping die in 1953 tot mij kwam durfde te onttrekken. De gemeente zag ik niet alleen als een kudde schapen zonder herder maar ook zonder schaapskooi. Dat riep, in navolging van de Meester, ook bij mij een stukje innerlijke ontferming op.

Het betekende wel, dat ik een bijzondere tijd tegemoet ging. Het begon al bij de bevestiging en intrede, 13 Sept. 1953. Waar moest die worden gehouden? Het verenigingsgebouw was te klein. Andere kerkgebouwen idem dito. Toen maar besloten om de timmerfabriek van Gebrs. Van Vliet in te ruimen. Een triplex kanseltje werd gemaakt en verder: stoelen, veel stoelen. Daar is het begonnen. En het was een goed begin. Want al die tijd, dat de kerk in herbouw was, hebben wij daar als gemeente rondom het Woord mogen verkeren. Niet zonder zegen. Mensen, die de drempel van de officiële kerk niet durfden te overschrijden, kwamen toen naar binnen. De gemeente groeide tegen de verdrukking in!

Deze tijd was ook daarom bijzonder, omdat ik vele zondagen in den lande z.g. collectebeurten vervulde voor de afgebrande kerk. Dat sprak vele gemeenten zo aan, dat ik niet zelden met een 'vette' collecte thuis kwam.

Maar ook in de pastorie ging het bijzonder toe. Kerkeradsvergaderingen, doopzittingen en aannemingsavonden en nog veel meer werden thuis gehouden. Een keer was het zo, dat mijn vrouw met weeën liep, terwijl de aannemingsavond aan de gang was. 1 1/2 uur na afloop werd onze oudste dochter, Hilde, geboren. Op het kantje af!

Heel bijzonder en leerzaam is voor mij ook de tijd geweest, waarin de opbouw in volle gang was. De kerkvoogden betrokken

mij bij vrijwel alle beraadslagingen over de opbouw en inrichting van de kerk. De vergaderingen met de architect, Ir. Hoogevest, vonden ook in de pastorie plaats.

Natuurlijk moesten wij ook op zoek naar een nieuw orgel en daarom gingen we overal orgels horen en zien van bouwers, die ons waren aanbevolen. Boeiend was dat. Maar ook de diverse aanbestedingen gingen niet aan ons voorbij. Soms met hele spannende momenten in de onderlingen verhoudingen. Dan moest ik het maar weer sussen om de vrede tussen de broeders bewaren.

Als een van de mooiste momenten herinner ik me het ontwerpen van het glas-in-lood raam in het transcept van de kerk, samen met de Dordtse glazenier * . Ik had daarvoor een concept bedacht, waarin de heilsgeschiedenis van de bijbel in hooflijn wordt weergegeven: van Adam tot Christus, van schepping tot herschepping, en dat alles geconcentreerd in het woord van Johannes de Doper: Zie het Lam Gods, dat de zonde der wereld wegdraagt. Het was mijn intredetekst: Joh. 1:29b. Altijd als ik weer in Ameide preek, worden mijn ogen er naartoe getrokken. Ik denk dan: inderdaad, daarin ligt al ons heil besloten.

Dat alles is nu al weer 45 jaar geleden. Toch moet ik er nog veel aan terugdenken. Dankbaar ben ik, dat ik predikant van Ameide en Tienhoven ben geweest. Juist in die tijd. Ik heb het mogen meemaken, dat een gemeente zonder kerk en zonder predikant weer geworden was een kerk met een prachtig kerkgebouw en een zegenrijke bediening. Alleen God daarvoor de eer!

C. Graafland

* Van Staven (redactie)

OVERIG LOOS ALARM, SCHOORSTEENBRANDJES, BINNENBRANDEN EN UITSLAANDE

DE SPUITGASTEN UIT DE JAREN VIJFTIG / ZESTIG:

Van links naar rechts:

Jan van der Grijn

Gerrit de Groot

Wim van Woezik

Kees Bouwmeester

Kees de Gans

Kees Bouwmeester

Andries van den Berg

Jan Miltenburg

11707
15

1.

BRANDWEER GEMEENTE

Ameide

Binnen 48 uur
bij inspectie indien

Rapport van een **kleine brand.** (3) Datum: **19 Juni 1954.**
Gemeente: **Ameide.**

Tijden				Uitgerukt personeel		
(6)	Eerste aanval	Versterking eigen brandweer	Hulpverlening door	Beroeps	Vrijwillig	Hulp-b
Melding	8.30			Officieren		
Alarm	8.30			Onderofficieren		
Uitgerukt	8.33			Manschappen	10	
Aankomst	8.34			Totaal	10	
Ingerukt	11.00			Bevelvoerder naam: P. de Groot,		
Terugkomst				functie: Commandant.		
Nablissing tot						

(7) Uitgerukt materiaal

	Autospuit			Motorspuit			Trekker	Autoladder	Commando-wagen	Motorrijwiel	Handspuit	Slangenwagen	Andere voertuigen
	G.V.	M.V.	K.V.	G.V.	M.V.	K.V.							
Eigen Brandweer Brandw. gemeente	1												
Totaal	1												

(8) Blussing

Bij aankomst reeds geblust neen. Door middel van **---**

Blussing verricht door **---**

Gewerkt in totaal met **3** stralen onder een druk van ca **3** atm. aan de straalpunt en met mondstukken van **17 à 18** mm diameter gedurende **1** uur.

Gebruikte slangen			Blusmiddelen		Watervoorziening		Rookbescherming	
Diameter	Aantal	Totale lengte	Water	andere blusmiddelen	(9) Werk op:	(10) Gasmasker		
2"		m	X		de civier: "de Lek".	X		
2 1/2"	17	340	X					
3"		m	X					
		m	X					
Totaal		340	m				(11) Is in aanjaagverband gewerkt neen.	

(12) Brandoorzaak

Vermoedelijk enkele vonken uit een sehoorsteenpijp van de bakkerij.

Onderzoek oorzaak ingesteld door **de wachtmeesters der Rijkspol. H. Stek en D. de Graaf.**

Overtreding art. **---**

Overtreding begaan door **Nader onderzoek wordt ingesteld op Maandag a.s. door een deslidge.**

Proces-verbaal opgemaakt tegen **---**

Proces-verbaal opgemaakt door **---**

(13) Weersgesteldheid

Wind		Temp.	Neerslag	Helder of mistig	Toestand wegdek
Richting	Sterkte				
Z	-	25°	-	Helder	Droog.

Ongelukken				Omgekomen vee			
Aard	Eigen brandweer	Brandweer andere gemeente	Overige personen	Soort	Aantal	Soort	Aantal
Gedood							
Zwaar gewond							
Licht gewond							

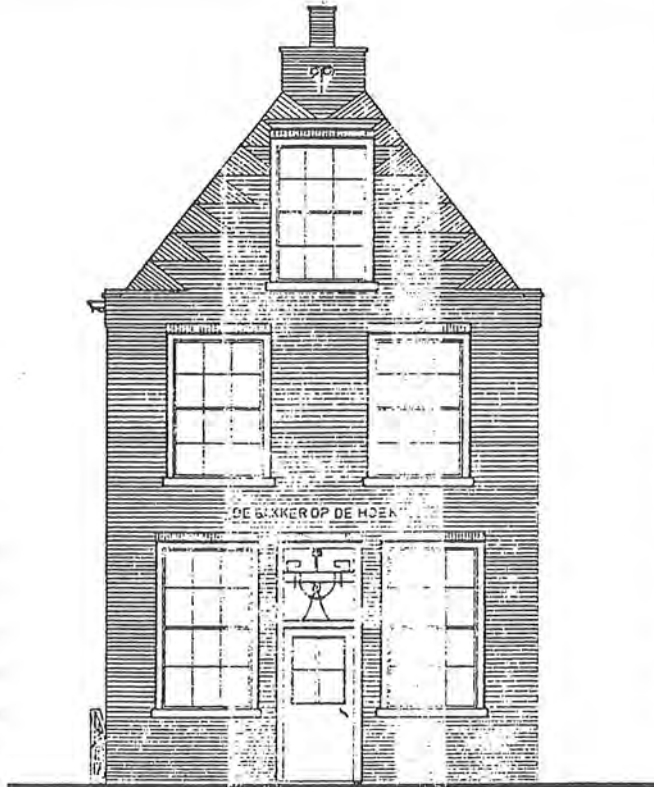
Benzineverbruik eigen gemeente **38,8** l
andere gemeente **---** l
Totaal **38,8** l

Gegevens omtrent verbrande eigendommen

(14) Straat en huisnummer of ligging	Gebruiker of bewoner		Eigenaar	
	Naam en adres	Verzekerd bij: en voor welk bedrag?	Naam en adres	Verzekerd bij: en voor welk bedrag?
Dam A 317	D. v.d. Zijden	Bataafse Brand waarborg Mij. te 's-Gravenha. ge. f. 12.000,-	idem	idem.

(15) Verbrand(e) object(en) (korte omschrijving)	Soort bedrijf (16)	Verbrand (1)	
		Inhoud in m ³ of oppervl. in m ²	Schade in guldens
Zoldertje boven een keuken en grenzende aan de bakkerij. Zoldertje diende als bergplaats voor bossen spaanders.	Bakkerij.	zolder- tje van + 20 M ²	1500, tot 2000, herbo waarde

18) Kort verslag, bij grotere branden tevens schets, waarop aangegeven verbrand object, belendingen, bluswatervoorziening, uitgelegde stralen, enz.

Ameide, 19 Juni 1954.

De commandant van de brandweer

handtekening

P. de Groot.

naam in drukletters

Brand in de molen bij Bor op Sluis.

Het kan verkeren zijn bekende woorden van de dichter Bredero.

In november 1772 waren deze woorden van toepassing op de familie Bor. Donderdag 23 november was er feest : dochter Ciska trouwde ; ze woont nu in Friesland. Iedereen natuurlijk in feeststemming en fleurige kleren.

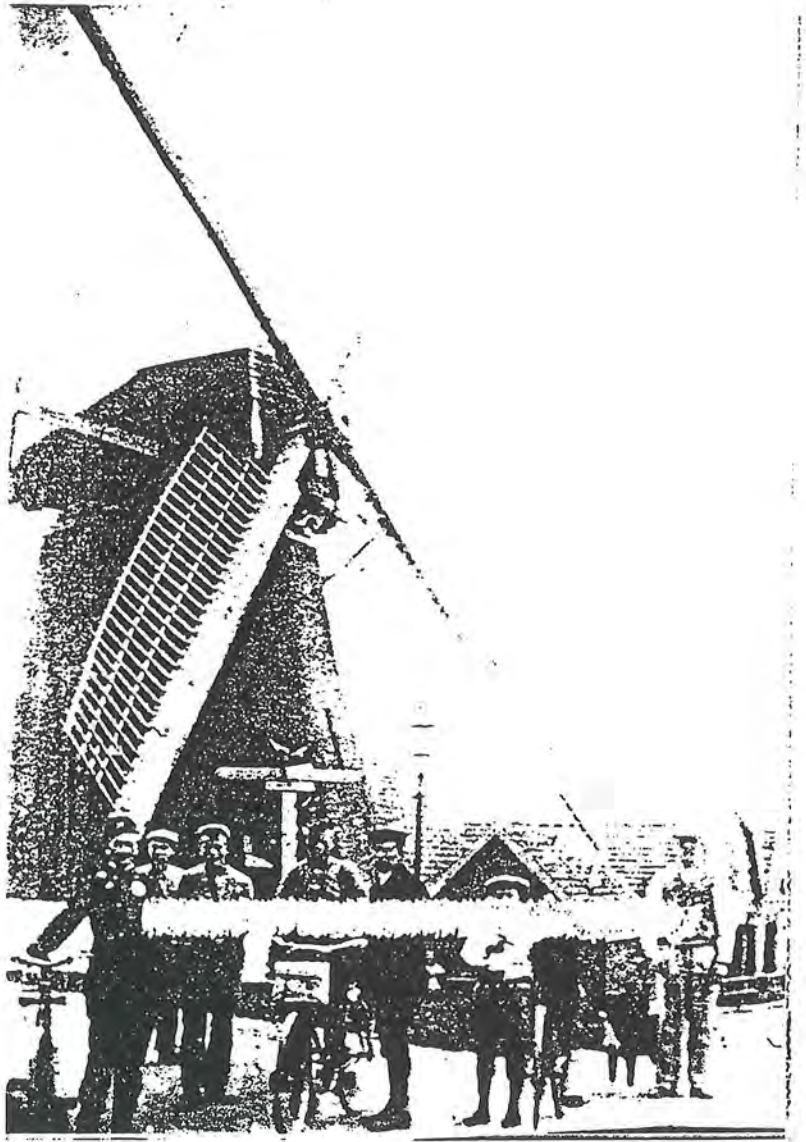
Twee dagen later is er brand in de molen die daar al een paar eeuwen stond. In hun jonge jaren hadden Willem Bor en zijn broer Rijk de wieden er af gesloopt, want iedere keer als hun moeder de populieren bij de boerderij van Jongkind hoorde ruisen dacht ze dat het was gaan waaien en riep ze : "Jongens, wind, malen ! " Dat betekende dat Willem en Rijk soms midden in de nacht in actie moesten komen. Op een gegeven moment hebben ze toen een motor aangeschaft en waren de nachtelijke acties voorbij.

Op zaterdagmorgen 25 november begon de brand en Bas Bor spoot nog wat brandblussers leeg ; er was echter geen houden meer aan dus. . de brandweer gebeld. Toen ging het alom niet af en ging er kostbare tijd verloren. Lexmond en Meerkerk waren er eerder dan Ameide, daar had men tenslotte de klok maar laten luiden om de smuitgasten op te trommelen je moet tenslotte wat! De Lexmondse brandweer kreeg averij aan de ventilatorriem zodat alles wel erg tegen zat ondanks een Zederik vol water.

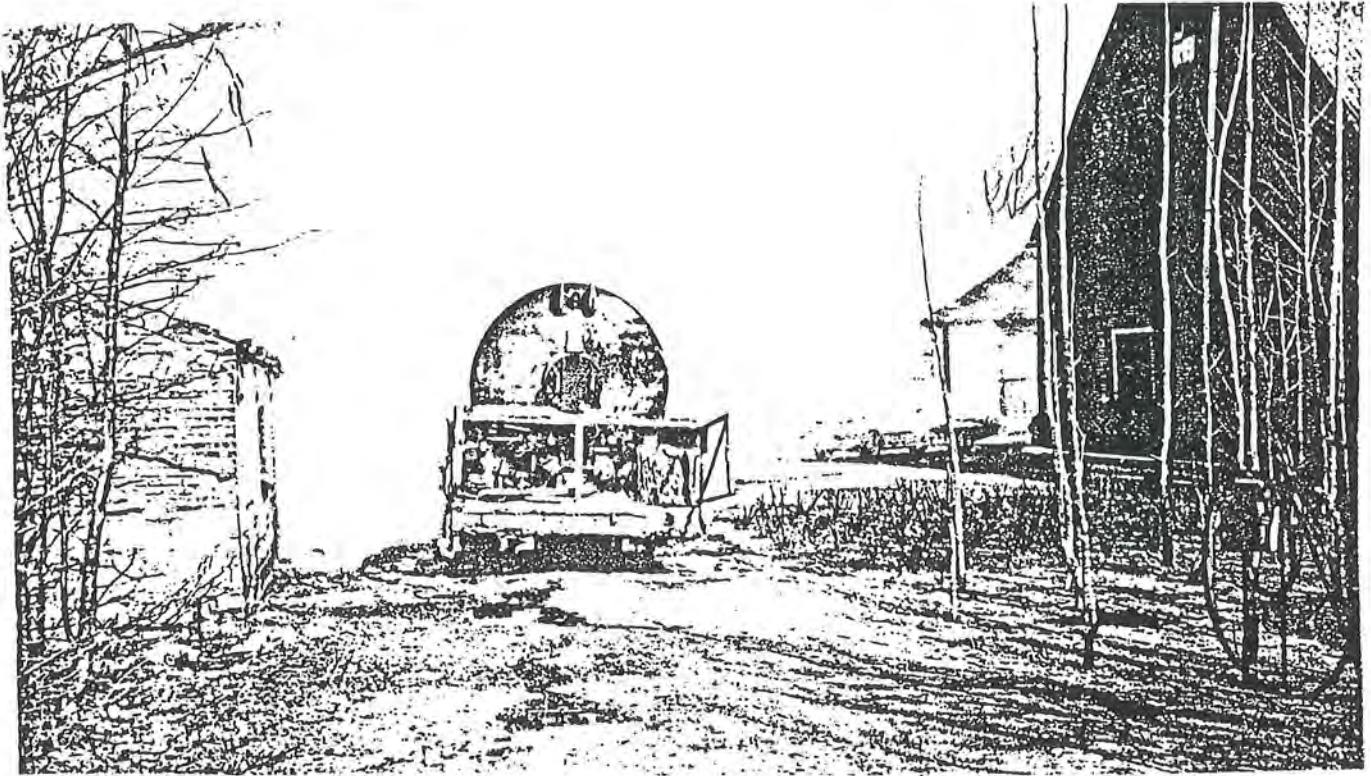
Na de brand lag er een hoop beschadigde grondstoffer in de maalderij, maar 's middags meldde zich al een 'bonkenslachter (opkoper van beschadigd spul) uit Waalwijk. Het was kennelijk aangewind naar het Brabantse.

Deze lieden hebben allerlei grondstoffen ongeruimd en... wat ze verder zoal gebruiken konden. Anonieme schatzoekers ontfermden zich ook over van alles en nog wat van waarde. Je krijgt soms veel ongewenste hulpvaardige handen van mensen die overal wat in zien.

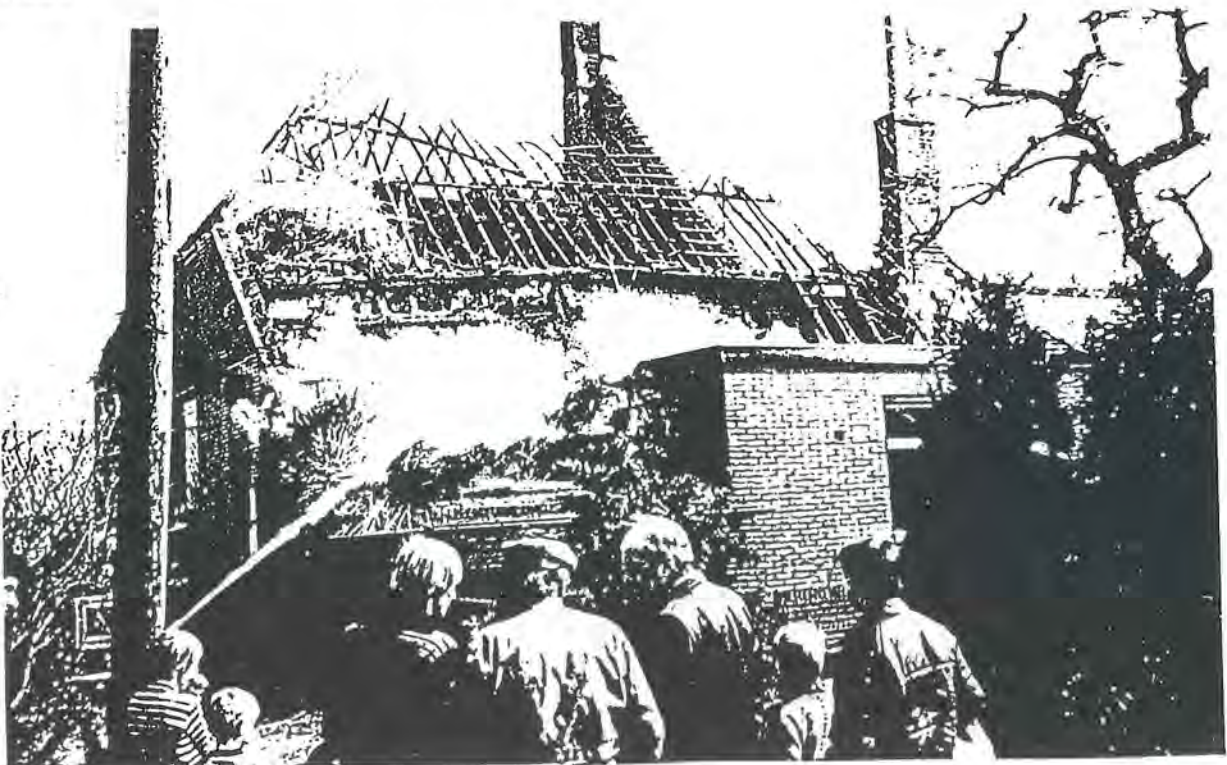
De romp van de molen werd gesloopt en ook de graansilo. Het bedrijf is toen gestopt en de broers Theo en Bas hadden daarna ieder een eigen bedrijf. Theo en zijn zoons hebben nu een transportbedrijf ; broer Bas ging verder met een overslagbedrijf op het industrieterrein. Later werden hier in de buurt huizen gebouwd, zodat dit bedrijf naar Sleenwijk is vertrokken.

Bij C. Buyserd, Lekdijk 19 in Tienhoven raakte op 16 maart 1982 uitstromend gas uit een een gastankauto in brand, waarbij ook de veestalruimte en een personenauto vlam vatte. Met gevaar van eigen leven heeft de chauffeur kans gezien de afsluiter alsnog dicht te draaien.

In 1983 stond plots in Tienhoven een woning in lichterlaaie, er was voor de brandweer geen redden meer aan: de bewoner Wierks kwam in de vlammen om. Heel triest.

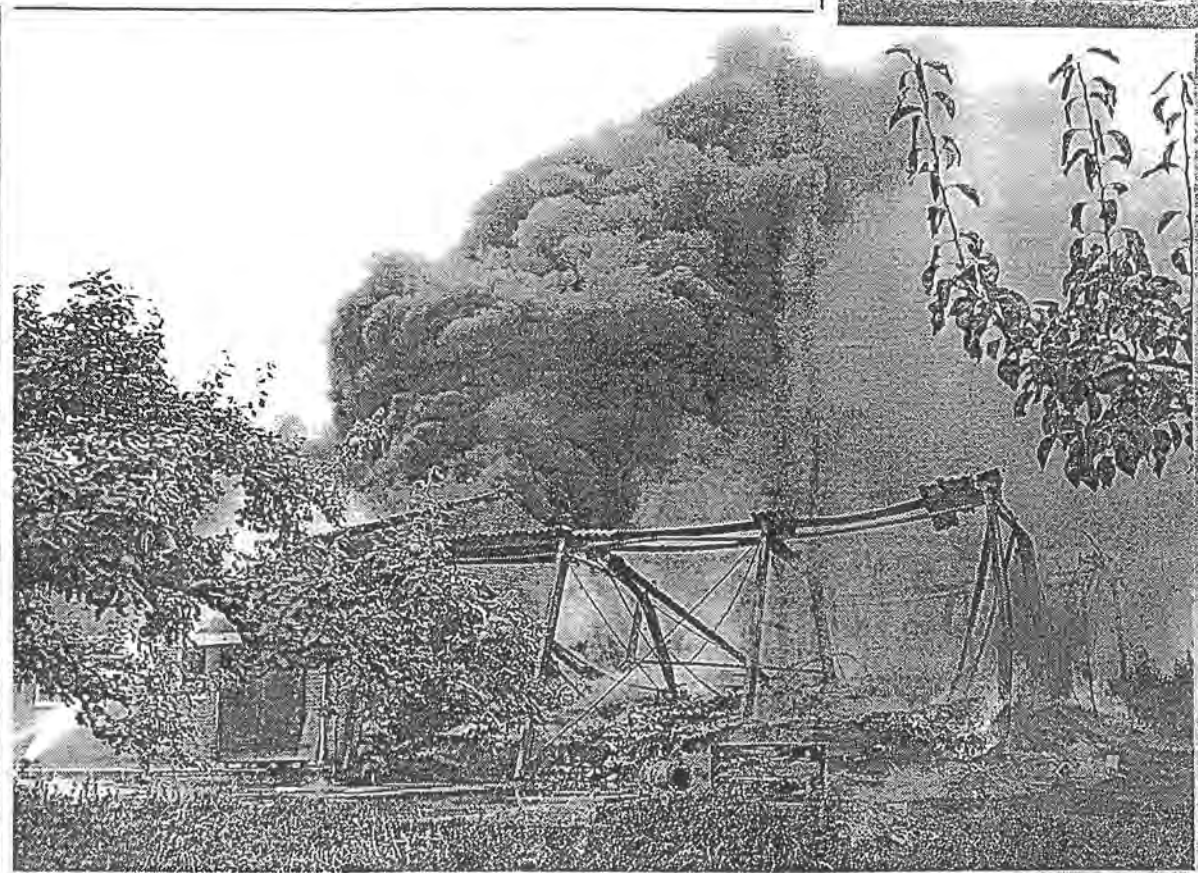

Besluiten we met het krantenverslag uit 'Het Kontakt' van de brand bij de familie Van Bruggen op Achthoven.

Deze woedde op de 13de augustus dit jaar.

Zo ziet u maar weer dat berichten over branden hoogst actueel zijn en dat hoogste waakzaamheid geboden blijft.

Verwoestende vlammenzee

Het Kontakt van 21 augustus 1957

LEXMOND - Een felle uitslaande brand heeft vorige week woensdagmiddag een stenen schuur en een gedeeltelijk overkapte opslagloods van fruiteler Van Bruggen op Achthoven in Lexmond volledig verwoest. De brand werd bestreden door de korpsen Lexmond, Hei- en Boeicop en Ameide. In verband met mogelijke verontreiniging door asbest en andere schadelijke stoffen kregen bewoners van de Lekdijk ten oosten van de vuurhaard alsmede van een gedeelte van de bebouwde kom van Lexmond via geluidswagens van de politie het advies om ramen en deuren te sluiten en om binnen te blijven. De bezoekers van de strandjes langs de Lek werden door de bemanningen van politieboden gesommeerd veiliger oorden op te zoeken. ■ zie verder pagina 3

DE BRANDMEESTER

De vervaardiging van dit thema-nummer
is mede tot stand gekomen door:

Koninklijke
Woudenberg

